Onderzoek burgerinitiatieven in de openbare ruimte

“Onderzoek naar mogelijke vormen van burgerinitiatieven, toepasbaar binnen de gemeente Beuningen”

Student:	Jan-Willem Crum
Opleiding:	Tuin & Landschapsinrichting
Afstudeerrichting:	Management Buitenruimte
Onderwijsinstelling:	Hogeschool Van Hall Larenstein
Datum:	12-04-2013
Plaats:	Velp
Document type:	Eindrapport onderzoek
Document status:	Gereed voor opdrachtgever
Opdrachtgever:	Dhr. J Hanegraaf, namens Gemeente Beuningen
Begeleider vanuit VHL:	Dhr. F van den Goorbergh
Begeleiders vanuit gemeente Beuningen:	Mevr. K Eppink en Dhr. S Orie
Contactpersoon:	Jan-Willem Crum

Figuur 1: (Bron: www.managementdrives.com)

GEMEENTE BEUNINGEN

University of Applied Sciences
VAN HALL LARENSTEIN
PART OF WAGENINGEN UR

Voorwoord

Deze onderzoeksscriptie is tot stand gekomen naar aanleiding van mijn afstudeerproject voor de opleiding Tuin & Landschapsinrichting, afstudeerrichting Management Buitenruimte aan Hogeschool Van Hall Larenstein.
Het is het resultaat van een onderzoek naar burgerinitiatieven voor de gemeente Beuningen. De scriptie is opgesteld voor de gemeente Beuningen, Hogeschool Van Hall Larenstein, mijn afstudeerbegeleiders van Hogeschool Van Hall Larenstein en gemeente Beuningen, examinatoren en andere belangstellende.

Als afstudeerder Management Buitenruimte kreeg ik de opdracht van de gemeente Beuningen een onderzoek te doen naar burgerinitiatieven. Deze scriptie geeft een beeld van wat het begrip burgerinitiatieven inhoudt. Verder beschrijft het de verschillende mogelijkheden die er zijn met betrekking tot dit onderwerp, wat kansen/bedreigingen zijn, maatschappelijke trends, tot een succes maakt, van de burger en gemeente vraagt, oplevert en welke methodes het meest geschikt zijn voor de gemeente Beuningen.

Aan het begin van mijn studie had ik enige onbekendheid met burgerinitiatieven en wat het nu eigenlijk voor nut heeft. Gaandeweg mijn studie werd mijn interesse hierin toch wat meer aangewakkerd. Vooral ook omdat het de laatste jaren een ’hot item’ aan het worden is. Toen het onderzoek in beeld kwam leek het mij een interessante uitdaging om op deze manier meer te weten te komen over dit onderwerp. Het onderzoek heeft mijn kijk op het onderwerp veranderd. Ik zie het als een belangrijk item en uitdaging voor het toekomstige beheer van de openbare ruimte.

Graag wil ik de betrokkenen bij dit project bedanken voor hun medewerking en in het bijzonder Dhr. F van den Goorbergh namens Hogeschool Van Hall Larenstein, Mevr. K Eppink, Dhr. S Orie en Dhr. J Hanegraaf namens Gemeente Beuningen.

De afstudeerperiode was voor mij zeer leerzaam. Ik heb veel kennis en nieuwe ervaring opgedaan. Ik wens u veel plezier met het lezen van deze rapportage en hoop dat het resultaat van dit onderzoek voor meerdere mensen een waardevolle aanvulling is op hun kennis.

Jan-Willem Crum

Samenvatting

Een terugtredende overheid die meer aan de burger overlaat en een steeds individualistischere maatschappij, hebben er aan bijgedragen dat er een behoefte is ontstaan aan initiatieven vanuit de burger en sociale betrokkenheid bij de leefomgeving. De overheid wil minder bemoeienis en ziet zichzelf meer als ondersteunend.

De gemeente Beuningen wil met de invoering van burgerinitiatieven de zelfredzaamheid en betrokkenheid van de burger bij de leefomgeving vergroten en de sociale cohesie versterken. Doordat de komende jaren het groenbeheerniveau omlaag gaat van B naar C niveau, kan mogelijk de kwaliteit van de openbare ruimte door middel van burgerinitiatieven gewaarborgd blijven en/of worden verhoogd.
De gemeente wil m.b.v. dit onderzoek bekijken hoe burgerinitiatieven een rol kunnen gaan spelen binnen de gemeente Beuningen, en wat geschikte vormen zijn zowel in ontwikkeling als beheer.

De werkwijze was als volgt;
In de oriënterende fase is er door middel van literatuurstudie vrij algemeen en breed onderzoek gedaan naar de inhoud van het begrip burgerinitiatieven en welke mogelijkheden er allemaal zijn.
In de onderzoekende fase is er gekeken naar trends en ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de wens van invoering. Verder naar aandachtspunten waarop men alert moet zijn en waarom juist in deze individualistische maatschappij, burgerinitiatieven een kans van slagen hebben.
In de analyserende fase is er van een algemeen niveau, ingezoomd naar de gemeente Beuningen. Door middel van interviews bij referentie gemeenten, literatuurstudie en interviews binnen de ambtelijke organisatie van Beuningen, is onderzocht wat invoering van zowel gemeente als burger vraagt, het oplevert en wat het tot een succes maakt.
In de concluderende fase zijn de uiteindelijke conclusies naar aanleiding van het onderzoek weergegeven en is de centrale vraag beantwoord. Tevens zijn er aan de hand van de conclusies aanbevelingen gedaan. Deze vormen een basis voor de adviserende fase.

<u>De belangrijkste conclusies in dit rapport zijn;</u>
- Er is een grote verscheidenheid aan vormen van burgerinitiatieven.
- Belangrijke factoren die de invoering tot een succes maken zijn; zo min mogelijk obstakels, kleinschaligheid, snel resultaat, gemotiveerde betrokkenen en een goede communicatie en informatie uitwisseling.
- Aandachtspunten zijn; voldoende ruimte, ondersteuning overheid en een toegankelijke en open ambtelijke organisatie.
- Invoering leidt vooral tot het verhogen van de sociale cohesie en een aantrekkelijke openbare ruimte.
- In Beuningen is een andere aanpak gewenst dan Ewijk, Winssen en Weurt.
- Burgerinitiatieven leven nog niet erg binnen de ambtelijke organisatie.
- Afdeling Openbare Ruimte is wel ingericht op de invoering.

<u>De belangrijkste aanbevelingen in dit rapport zijn;</u>
- Voor Beuningen zijn kleinschalige en kortdurende initiatieven aan te bevelen die vooral gericht zijn op het verhogen van de sociale cohesie.
- In de dorpen Ewijk, Winssen en Weurt kan meer gericht worden op het verhogen van de kwaliteit van de openbare ruimte. De sociale samenhang is hier al vrij hoog. In deze dorpen zijn meer structurele initiatieven aan te bevelen.
- Het is voor de invoering van belang dat het begrip burgerinitiatieven meer gaat leven binnen de ambtelijke organisatie. Voor de medewerkers kunnen workshops en excursies naar voorbeeldprojecten worden georganiseerd.

Inhoudsopgave

1.	**Inleiding**	9
1.1	Aanleiding	9
1.2	Leeswijzer	10
2.	**Onderzoeksopzet**	11
2.1	Inleiding	11
2.2	Doel en probleemstelling	11
2.3	Methode en technieken	13
2.4	Projectresultaat	14
2.5	Randvoorwaarden	14
2.6	Bronnenlijst	15
3.	**Theoretische achtergrond**	17
3.1	Inleiding	17
3.2	Burgerinitiatieven	17
	3.2.1 Burgerinitiatieven/burgerparticipatie	17
	3.2.2 Betekenis burgerinitiatieven	17
	3.3.3 Verschillende vormen	18
	3.3.4 Conclusie	29
3.3	Maatschappelijke trends en ontwikkelingen	30
	3.3.1Verschillende perioden	30
	3.3.1.1 Jaren ’60	30
	3.3.1.2 Jaren ’80 tot eind jaren ’90	31
	3.3.1.3 Eind jaren ’90 tot 2013	32
	3.3.1.4 Toekomst?	32
	3.3.2 Conclusie	33
3.4	Burgerinitiatieven? Juist nu!	34
	3.4.1 Ontwikkelingen in maatschappij	34
	3.4.2 Kans van slagen	35
	3.4.3 Conclusie	36
4.	**Onderzoeksresultaten**	37
4.1	Inleiding	37
4.2	Aandachtspunten invoering burgerinitiatieven	38
	4.2.1 Empathie	38
	4.2.2 Toegankelijkheid	39
	4.2.3 Inbedding	40
	4.2.4 Conclusie	40
4.3	Succes factoren burgerinitiatieven	41
	4.3.1 Toegankelijkheid	41
	4.3.2 Stimuleren	42
	4.3.3 Empathie	43
	4.3.4 Inbedding	43
	4.3.5 Conclusie	44
4.4	Effecten burgerinitiatieven	45
	4.4.1 Sociale samenhang	45
	4.4.2 Kwaliteit openbare ruimte	46
	4.4.3 Welzijn burgers	47
	4.4.4 Ambtelijke organisatie	47
	4.4.5 Conclusie	47

4.5 Randvoorwaarden invoering 48
4.5.1 Betrokkenheid 48
4.5.2 Stimuleren 49
4.5.3 Communicatie 50
4.5.4 Organisatie 51
4.5.5 Conclusie 51
4.6 Gemeente Beuningen 52
4.6.1 Over de gemeente 52
4.6.2 Organisatie 54
4.6.3 Rollen binnen afdeling Openbare Ruimte 55
4.6.4 Doel gemeente Beuningen 56
4.6.5 Betekenis onderzoeksresultaten voor gemeente Beuningen 56
4.6.6 Conclusie 58

5. Conclusies en aanbevelingen 59
5.1 Inleiding 59
5.2 Algemene conclusie en beantwoording centrale vraag 59
5.3 Conclusies onderzoeksvragen 60
5.4 Aanbevelingen 64
5.4.1 Aanbevelingen 64
5.4.2 Verdere aanbevelingen 64

6. Colofon 65

7. Literatuurlijst 67

Bijlage 1 Interview gemeente Amersfoort 71
Bijlage 2 Interview gemeente Utrecht 73
Bijlage 3 Interview gemeente Duiven 77
Bijlage 4 Interview gemeente Ubbergen 79
Bijlage 5 Interview Manager afdeling Openbare Ruimte 83
Bijlage 6 Interview Wijkcoördinatoren 85
Bijlage 7 Interview Wethouder 87
Bijlage 8 Interview lid bewonerscomité Ubbergen 89

H.1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gebruiksmogelijkheden en de kwaliteit van de openbare ruimte zijn belangrijke onderwerpen voor burgers. Burgers hechten veel waarde aan de kwaliteit van de openbare ruimte in hun buurt (VROM-raad, 2011). Een aantrekkelijke (groene) buitenruimte heeft verscheidene functies als; speelgelegenheid, plek van rust, markten, ontmoeting, sport, architectonische uitstraling enz.

De afgelopen jaren is op veel plaatsen de kwaliteit van de openbare ruimte achteruitgegaan door onder andere de beschikking over minder middelen vanwege de verslechterde economische situatie. De maatschappij is in de afgelopen jaren ook individualistischer geworden. Men is meer bezig met zich zelf en voelt zich minder betrokken bij de eigen omgeving.

De gemeente Beuningen wil de samenwerking/betrokkenheid met burgers, ondernemers in de gemeente versterken door haar eigen rol te veranderen. Dit betekent dat de gemeente een stapje ‘terugzet’ en meer ruimte biedt voor initiatieven vanuit de burger.
Door burgers meer bij het onderhoud van hun woon-/werkomgeving te betrekken, voelen zij zich meer verantwoordelijk. Tevens levert het een sociale bijdrage door mensen met elkaar te verbinden.
Het groenbeheerniveau gaat de komende jaren omlaag van B naar C niveau. Er dient per jaar € 80.000,- bezuinigd te worden. Om de kwaliteit van de openbare ruimte in de gemeente te waarborgen en waar nodig te versterken, zou het wenselijk zijn om de burger meer bij het onderhoud te betrekken.

Dit geeft aanleiding om te onderzoeken wat burgerinitiatieven nu eigenlijk precies zijn, factoren zijn waardoor het niet kan werken, tot een succes zou kunnen maken, oplevert en welke geschikte vormen toepasbaar zijn in de openbare ruimte van de gemeente Beuningen.

1.2 Leeswijzer

De scriptie is op de volgende manier opgebouwd:

Hoofdstuk 1 Inleiding: geeft de aanleiding tot de scriptie weer.

Hoofdstuk 2 Onderzoeksopzet: beschrijft het doel en de probleemstelling, methode en technieken, het projectresultaat, randvoorwaarden en bevat een lijst met de mogelijk te gebruiken bronnen.

Hoofdstuk 3 Theoretische achtergrond: dit hoofdstuk gaat over de theoretische achtergrond m.b.t. het onderzoek naar burgerinitiatieven. Er wordt gekeken naar de betekenis van het begrip burgerinitiatieven, wat het nu eigenlijk inhoudt en welke vormen er zijn. Verder wordt er ingegaan op mogelijke trends en ontwikkelingen m.b.t. burgerinitiatieven en waarom de invoering van burgerinitiatieven juist nu, in deze individualistische maatschappij een kans van slagen heeft.

Hoofdstuk 4 Onderzoeksresultaten: dit hoofdstuk bevat de onderzoeksresultaten. Het geeft de ervaringen van onder andere de interviews met de referentiegemeenten. Verder beschrijft het de aandachtspunten waar men bij invoering alert op moet zijn, succesfactoren, positieve en negatieve aspecten van invoering, wat de invoering vraagt van zowel de burger als gemeente en wat het doel is van de gemeente Beuningen met de invoering van burgerinitiatieven. Verder wordt er gekeken naar wat de onderzoeksresultaten betekenen voor de gemeente Beuningen.

Hoofdstuk 5 Conclusie en aanbevelingen: bevat de conclusies en aanbevelingen m.b.t. de invoering van burgerinitiatieven in de gemeente Beuningen. Eerst wordt er een algemene conclusie gegeven met de beantwoording van de centrale vraag ‘wat zijn geschikte vormen van burgerinitiatieven, zowel in ontwikkeling als beheer, voor de gemeente Beuningen?’. Hierna worden er conclusies per deelvraag gegeven, met een afweging ten opzichte van de gemeente Beuningen. Aan de hand van de conclusies worden er aanbevelingen gedaan.

H.2 Onderzoeksopzet

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de onderzoeksopzet. Het geeft de doelstelling en doelgroep van het rapport weer, hoe het onderzoek aangepakt wordt en welke technieken gebruikt worden om aan de juiste gegevens te komen en waarom juist deze technieken geschikt zijn.
Verder wordt de werkwijze toegelicht en de randvoorwaarden beschreven.

2.2 Doel en probleemstelling

Het begrip burgerinitiatieven is de laatste jaren steeds meer in opkomst. Vanwege een terugtredende overheid die meer aan de burger overlaat en een steeds individualistischere maatschappij is er een drang naar initiatieven vanuit de burger en sociale betrokkenheid bij de woon-/werkomgeving. Door burgers zelf het initiatief te laten nemen wil de overheid minder bemoeienis en ziet zichzelf meer als ondersteunend. Door burgers meer te betrekken hoopt de overheid tevens de sociale cohesie te verhogen.

Het is een onderwerp wat de laatste jaren steeds vaker speelt, maar waar nog wel veel kennis over ontbreekt of erg verspreid aanwezig is. Het is daarom erg interessant om meer over dit onderwerp te weten te komen en het in een overzichtelijk rapport weer te geven. Het vormt een belangrijk document wat een aanvulling vormt op de kennis van velen.

De focus binnen dit onderzoek wordt gelegd op de gemeente Beuningen. Allereerst wordt er in een breder perspectief gekeken naar het begrip burgerinitiatieven, waarna er uiteindelijk wordt ingezoomd op de gemeente Beuningen.

Het doel van de gemeente Beuningen met de invoering van burgerinitiatieven is om de zelfredzaamheid en betrokkenheid van de burger bij de leefomgeving te vergroten, de sociale cohesie te versterken en de kwaliteit van de buitenruimte te verhogen.

Het doel van dit onderzoek is om te onderzoeken wat het begrip burgerinitiatieven inhoudt en hoe burgerinitiatieven een rol kunnen gaan spelen binnen de gemeente Beuningen.

Belangrijk hierbij is om te achterhalen wat burgerinitiatieven inhoud/betekent en welke mogelijkheden er zijn. Ook is het van belang om de kansen en aandachtspunten te onderzoeken die de invoering met zich meebrengt. Daarnaast is het van belang om te bekijken wat de invoering van burgerinitiatieven op zal leveren op verschillende vlakken als; sociaal en financieel gebied, maar ook wat de negatieve aspecten kunnen zijn.

Het voorgaande resulteert in de volgende centrale vraag;

Wat zijn geschikte vormen van burgerinitiatieven, zowel in ontwikkeling als beheer, voor de gemeente Beuningen?

Om een goed en duidelijk antwoord te kunnen krijgen op de centrale vraag, is deze opgedeeld in een aantal deelvragen. Deze vormen een belangrijke leidraad voor het onderzoek.

1. *Wat is/zijn burgerinitiatieven en welke vormen zijn er?*

2. *Wat zijn maatschappelijke trends en ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de wens van invoering van burgerinitiatieven?*

3. *Waarom zouden juist nu, in een steeds meer individualistische maatschappij, burgerinitiatieven een kans van slagen hebben?*

4. *Wat zijn factoren waardoor burgerinitiatieven niet kunnen werken?*

5. *Wat maakt een burgerinitiatief in een wijk tot een succes?*

6. *Wat levert de invoering van burgerinitiatieven op?*

7. *Wat vraagt de invoering van burgerinitiatieven van de burger en van de gemeente?*

8. *Wat is het doel van de gemeente Beuningen met burgerinitiatieven?*

2.3 Methoden en technieken

Om antwoord te kunnen geven op de deelvragen en hoofdvraag wordt gebruik gemaakt van een theoretische verkenning van literatuur en internetsites die betrekking hebben op dit onderwerp. Tevens wordt er door middel van interviews bij een aantal referentiegemeenten informatie ingewonnen en gerefereerd aan de gemeente Beuningen. Verder vinden er intern bij de gemeente Beuningen interviews plaats met bestuurders en medewerkers over het onderwerp. Met behulp van deze informatie en inzichten worden de deelvragen en uiteindelijk de hoofdvraag beantwoord.
Om tot beantwoording van de hoofd- en deelvragen te komen worden de hier onderstaande fases doorlopen.

1. Oriënterende fase
In de oriënterende fase wordt door middel van literatuurstudie en internetstudies onderzocht wat het begrip burgerinitiatieven nu eigenlijk inhoudt. Er wordt vrij algemeen en breed onderzoek gedaan. Tevens wordt er gekeken welke mogelijkheden er allemaal zijn. Hiervoor wordt onder andere de literatuur; (Boelen et al, 2011) gebruikt en de internetsites (www.utrecht.nl, vlissingen.nl, rotterdam.nl en renkum.nl) In de oriënterende fase wordt antwoord gegeven op onderzoeksvraag 1.

2. Onderzoekende fase
In deze fase wordt er specifieker op het onderwerp ingegaan. Hier komen de onderzoeksvragen; 2, 3 en 4 aan bod. Er wordt onderzocht wat maatschappelijke trends en ontwikkelingen zijn die van invloed kunnen zijn op de wens van invoering en wat aandachtspunten zijn.
Voor trends en ontwikkelingen wordt de literatuur; *Vertrouwen in Burgers* (WRR, 2012), *Burgerparticipatie in zelfbeheer van openbaar groen op buurtniveau* (Meijs, 2012) en de internetsite extendlimits.nl geraadpleegd.
Voor de aandachtspunten waar men alert op moet zijn, wordt onder andere de literatuur; *Vertrouwen in Burgers* (WRR, 2012) gebruikt.
Tevens wordt er onderzocht waarom juist in deze individualistische maatschappij, burgerinitiatieven een kans van slagen hebben.
Dit wordt onderzocht aan de hand van literatuur- en internetstudies m.b.t. dit onderwerp (Van Dam, During en Salverda, 2008), (rijnlandmodel.nl).

3. Analyserende fase
In deze fase wordt er van een meer algemeen niveau ingezoomd naar de gemeente Beuningen. Er wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvragen 5, 6, 7 en 8. Er wordt onderzocht wat de invoering van burgerinitiatieven van zowel de burger als de gemeente vraagt. Hier wordt onder andere de literatuur; Participeren doe je zo.. (Boelen, 2011) voor geraadpleegd.
'Wat de invoering van burgerinitiatieven oplevert'. Hiervoor wordt de literatuur; *Burgerparticipatie in zelfbeheer van openbaar groen op buurtniveau* (Meijs, 2012) en *Bewoners beheren openbare ruimte in Utrecht* (Aalbers, 2002) geraadpleegd. Wat het tot een succes maakt, wordt onderzocht m.b.v. de literatuur; Participeren doe je zo.. (Boelen, 2011).

Wat is nu eigenlijk het doel van de gemeente Beuningen met burgerinitiatieven. Dit wordt onderzocht door interviews met bestuur (wethouder) en (beleids) medewerkers (wijkcoördinatoren en afdelingsmanager) binnen de gemeente Beuningen. Dit gebeurt middels een op een gesprekken en overleggen met meerdere betrokkenen.

Er vinden tevens voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen 4, 5, 6 en 7, interviews plaats met een aantal referentiegemeenten. Deze referentiegemeenten zijn; Utrecht, Amersfoort, Duiven en Ubbergen. De reden dat juist voor deze gemeentes is gekozen wordt in de hier opvolgende tekst beschreven. Om een goed beeld te krijgen, worden er twee grotere gemeenten geïnterviewd en twee kleine. Grote gemeenten als Amersfoort en Utrecht zouden een ander beeld kunnen hebben van burgerinitiatieven en er anders mee omgaan. Er wordt ook gekeken waarin zij verschillen met de wat kleinere gemeenten. Door twee wat kleinere gemeenten als Duiven en Ubbergen te interviewen, kan er gerefereerd worden aan de gemeente Beuningen. Deze zijn in grote vergelijkbaar met Beuningen en liggen ook relatief in de buurt. Dit spreekt betrokkenen en bestuurders van de gemeente Beuningen meer aan, het is herkenbaarder.

Een gemeente met al lange tijd ervaring op dit gebied is Utrecht. Zij zijn als men zo leest op internet, een van de voorlopers m.b.t. burgerinitiatieven. Zij communiceren er ook veel over op internet. Wanneer men op internet zoekt naar bijvoorbeeld zelfbeheer, komt al snel terecht bij de gemeente Utrecht. Door hier een interview af te nemen, kan er gekeken worden of men er in de praktijk ook al ver mee is of er alleen veel 'reclame' over maakt.

De gemeente Amersfoort heeft als een van de weinige gemeenten in Nederland, een (gedeelte) wijk die in gezamenlijk eigendom is van de bewoners. Dit is vrij uniek, waardoor het interessant kan zijn deze gemeente te interviewen. Tevens hebben zij al enige ervaring met andere vormen van burgerinitiatieven in de openbare ruimte.
Gemeente Ubbergen is in de afgelopen jaren bezig geweest met een groot project m.b.t. natuurlijk spelen, wat momenteel ook nog steeds loopt. Het is daarom interessant om te kijken hoe het tot nog toe verloopt en hoe men het van de grond heeft gekregen. Het is allemaal nog vrij actueel. De gemeente Duiven ten slotte heeft ook al enige jaren ervaring op het gebied van burgerinitiatieven en dan met name zelfbeheer. Voor de interviews worden een aantal vragen geformuleerd, die bij elke gemeente worden gesteld. Zo kunnen de resultaten uit deze interviews gemakkelijk en betrouwbaar met elkaar vergeleken worden.

Om niet alleen maar uit het oogpunt van de gemeente te kijken, wordt er ook gekeken naar de tevredenheid bij betrokken burgers. Hiervoor worden de gemeente Duiven en Ubbergen gebruikt. Vanwege het tijdsbestek van het onderzoek naar burgerinitiatieven, worden niet alle vier de referentie gemeente onderzocht. Door naar deze twee gemeenten te kijken, ontstaat er toch een beeld van hoe burgers in het begrip burgerinitiatieven staan en het ervaren.

4. Concluderende fase
In de concluderende fase worden de uiteindelijke conclusies weergegeven naar aanleiding van het onderzoek. Eveneens wordt de centrale vraag beantwoord die voorafgaande aan dit onderzoek is geformuleerd. Aan de hand van de conclusies worden er aanbevelingen gedaan voor onder andere de adviserende fase die hierop volgt.

2.4 Projectresultaat
Het eindresultaat van dit onderzoek is een scriptie met daarin een probleemstelling en centrale vraag, aan de hand daarvan een uitwerking en uiteindelijk een conclusie/aanbeveling voor de gemeente Beuningen m.b.t. de invoering van burgerinitiatieven. De scriptie vormt een belangrijke basis voor het adviserende deel wat hierop volgt.

Het proces en eindresultaten worden na afloop van het project gepresenteerd middels een PowerPoint presentatie.

2.5 Randvoorwaarden
- Begeleiders vanuit de gemeente Beuningen zijn een beleidsmedewerker afdeling Openbare Ruimte en wijkcoördinator. Hier vindt eenmaal in de week en indien nodig, een overleg mee plaats. Deze bieden ondersteuning en geven feedback.
- Begeleider vanuit Hogeschool van Hall Larenstein is een docent Management Buitenruimte. Hier vindt eenmaal in de twee weken een begeleidingsoverleg mee plaats. Er wordt dan feedback gegeven op gemaakte producten, en wordt het proces en stand van zaken besproken.
- Het onderzoek vormt de basis voor het opstellen van het advies aan de gemeente Beuningen.
- Tijd: periode onderzoekscriptie loopt van 6 februari 2013 t/m 12 april 2013. In deze 10 weken wordt er 400 uur besteed aan het onderzoek.
    - Aan de oriënterende fase wordt 10% van de beschikbare tijd besteed.
    - Onderzoekende fase 40%
    - Analyserende fase 35%
    - Concluderende fase 15%

2.6 Bronnenlijst

In de hier onderstaande tekst worden de bronnen weergegeven die mogelijk worden gebruikt tijdens dit onderzoek.

Literatuur

Knottnerus J.A. et al. (2012) *Vertrouwen in burgers.* Amsterdam: Amsterdam University Press.

Boelen D. et al. (2011) *Participeren doe je zo…* Vlissingen: Gemeente Vlissingen.

Meijs A. (2012) *Burgerparticipatie in zelfbeheer van openbaar groen op buurtniveau.* Utrecht: Universiteit Utrecht.

Aalbers C.B.E.M. (2002) *Concept CONTACTEN DOOR CONTRACTEN; Bewoners beheren openbare ruimte in Utrecht.* Wageningen: Alterra

Dam v. R, During R. en Salverda I. (2008) *Burgers en landschap deel 2.* Wageningen: Alterra Wageningen UR

Internet

www.utrecht.nl
www.renkum.nl
www.duiven.nl
www.ubbergen.nl
www.amersfoort.nl
www.renkum.nl
www.rotterdam.nl
www.vlissingen.nl
www.extendlimits.nl

Informanten

Beleidsmedewerker gemeente Utrecht
Beleidsmedewerker gemeente Amersfoort
Beleidsmedewerker gemeente Duiven
Beleidsmedewerker gemeente Ubbergen

Betrokken bewoners gemeente Duiven
Betrokken bewoners gemeente Ubbergen

Wethouder gemeente Beuningen (Dhr. H. Plaizier)
Afdelingsmanager Openbare Ruimte gemeente Beuningen (Dhr. J. Hanegraaf)
Wijk coördinatoren gemeente Beuningen (Dhr. S. Orie en Dhr. T. Willemse)

H.3 Theoretische achtergrond

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk zal gaan over de theoretische achtergrond m.b.t. het onderzoek naar burgerinitiatieven. Eerst wordt in paragraaf 3.2 gekeken naar wat burgerinitiatieven nu eigenlijk zijn, wat het betekent en welke verschillende vormen er voorkomen. Hierna wordt er in paragraaf 3.3 ingegaan op de maatschappelijke trends en ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de invoering van burgerinitiatieven. Waarom juist nu, in deze steeds individualistischer wordende maatschappij burgerinitiatieven een kans van slagen zouden hebben, komt tot slot aan bod in paragraaf 3.4.

3.2 Burgerinitiatieven

Voor het vervolg van het onderzoek zal er eerst goed gekeken moeten worden naar wat burgerinitiatieven nu eigenlijk zijn. In deze paragraaf zal hier verder op worden ingegaan. Er wordt allereerst een beschrijving gegeven over de keuze van het begrip burgerinitiatieven en wat burgerinitiatieven zijn. Hierna wordt er onderzocht welke vormen er mogelijk voorkomen en wat het nu eigenlijk inhoudt.

3.2.1 Burgerinitiatieven/burgerparticipatie

Voor dit onderzoek wordt steeds het begrip burgerinitiatieven gebruikt. De begrippen burgerinitiatieven en burgerparticipatie worden vaak naast elkaar gebruikt. Dit kan voor verwarring zorgen, omdat men ze door elkaar haalt en het officieel gezien twee verschillende begrippen zijn.

Om mogelijke onduidelijkheden te voorkomen wordt het verschil in de onderstaande tekst kort toegelicht. Officieel gezien zijn burgerinitiatieven en burgerparticipatie twee verschillende begrippen. De officiële betekenis van burgerinitiatieven is dat burgers initiatieven aandragen aan de overheid. Burgers komen met plannen en ideeën en voeren die zelf uit. Het komt dus echt vanuit de burger zelf.
Burgerparticipatie is het proces waarbij de overheid burgers betrekt bij plannen en projecten. Het is gericht op het gebruiken van elkaars kennis en het verhogen van draagvlak voor te nemen beslissingen. Binnen de door de overheid gestelde kaders gezamenlijk tot beleidsvorming of beleidsuitvoering komen.
In dit onderzoek wordt er gericht op burgerinitiatieven. Hiermee wordt bedoeld dat de overheid initiatieven vanuit de burger stimuleert. De overheid doet een ‘stapje terug’ en heeft een meer ondersteunende rol.

3.2.2 Betekenis burgerinitiatieven

Zoals in het hier bovenstaande al is weergeven, zijn burgerinitiatieven ideeën vanuit de burger die gestimuleerd worden door de overheid (gemeente). Door een terugtredende overheid wordt het initiatief meer overgelaten aan de burger. De gemeente stimuleert dat de burger zelf de hoofdrol speelt en zelf ook actie onderneemt. De overheid geeft hier de ruimte voor en ondersteund waar nodig. De overheid geldt niet meer als degene die zelf de belangrijkste maatschappelijke vraagstukken op dient te lossen. Burgers en hun onderlinge banden en organisaties gelden als nieuwe aangrijpingspunten voor de aanpak van problemen op talloze terreinen; van informele zorg tot aan het beheer van de openbare ruimte.
“De bal is sinds de kabinetten Balkenende steeds meer bij de burger gelegd.” (Denters, Tonkens, Verhoeven en Bakker, 2013)

Er wordt de laatste jaren geprobeerd om de burgers meer betrokken te laten zijn bij het beheer van de eigen woon/werkomgeving. Op deze manier wordt geprobeerd om onder andere de aantrekkelijkheid van de openbare ruimte te verhogen en tevens de sociale cohesie te versterken. Wanneer mensen verantwoording dragen voor hun eigen leefomgeving, zijn zij eerder geneigd om op te treden tegen vervuilers en vandalisme. Men gaat het dan als een ‘eigen stukje’ beschouwen en is hier trots op.
Door de momenteel slechtere economische situatie, is er door de overheid minder geld te besteden. Hierdoor kan het voor gemeenten aantrekkelijk zijn om meer taken bij de burger te leggen om zo kosten te besparen.

3.2.3 Verschillende vormen

Het begrip burgerinitiatieven is een erg breed onderwerp. Er valt veel meer onder het begrip dan men van te voren voor mogelijk zou houden.
In de tabel op de volgende pagina (pagina 19), worden alle vormen die tijdens het onderzoek aan het licht zijn gekomen overzichtelijk weergegeven met de daarbij behorende kenmerken. Er zullen mogelijk nog meerdere vormen zijn, maar deze zijn tijdens het onderzoek niet aan het licht gekomen.
In de pagina's die volgen na de tabel, worden alle gevonden methoden kort toegelicht. Zij zijn dan onderverdeeld in; methoden aanleg, beheer of anders en educatief, informatief en milieu.

Bij burgerinitiatieven zou men voornamelijk als eerste denken aan vormen als; zwerfvuil opruimen en het schoffelen van plantsoenen. Dit is echter maar een kleine greep uit de vele mogelijkheden die er zijn.

Methode	Aanleg / beheer/ ander soort	Informatief/ educatief / cultuur	Groot / klein	Eenmalig / regulier	Lokale / landelijke acties
Adoptiegroen en/of prullenbakken	Beheer	N.v.t.	Klein	Regulier	Lokaal
Voortuintjes opknappen	Beheer	N.v.t.	Klein	Regulier	Lokaal
Burgerschouw	Beheer	Informatief	Klein	Regulier	Lokaal
Gastlessen scholen	N.v.t.	Educatief	Groot	Regulier	Landelijk
Servicebus	N.v.t.	Informatief	Klein	Eenmalig	Lokaal
Tornado acties	Beheer	N.v.t.	Groot	Eenmalig	Lokaal
Inplanten/ onderhoud boomspiegels	Beheer en aanleg	N.v.t.	Klein	Regulier	Lokaal
Aanleg bloembakken en geveltuintjes	Beheer en aanleg	N.v.t.	Klein	Regulier	Lokaal
Betrekken scholen	Beheer	Educatief	Klein	Eenmalig	Lokaal
Buurt actief cheque	Anders	N.v.t.	Klein	Regulier	Lokaal
Mozaïeken tegels	Aanleg	Educatief en cultuur	Klein	Eenmalig	Lokaal
Adopteren achterstandswijk	Anders	Educatief	Groot	Regulier	Landelijk
Ruilhandel op internet	Anders	N.v.t.	Klein	Regulier	Landelijk
Plantjesmarkt	Aanleg	Informatief	Klein	Regulier	Lokaal
Buitenspeeldag	Anders	Educatief	Groot	Eenmalig	Landelijk
Spaarpas	Beheer	N.v.t.	Klein	Regulier	Lokaal
Opzoomeren	Beheer	N.v.t.	Klein	Regulier	Lokaal
Schoffelcontract	Beheer	N.v.t.	Klein	Regulier	Lokaal
Buurtaandeelhouderschap	Beheer en aanleg	N.v.t.	Klein	Regulier	Lokaal
Zelfbeheer parken	Beheer	N.v.t.	Groot	Regulier	Lokaal
Dak/ en thuislozen	Beheer	N.v.t.	Klein	Regulier	Landelijk
Ideeën wedstrijd	Anders	N.v.t.	Klein	Eenmalig	Landelijk
Zakgeldbaantje	Beheer	Educatief	Klein	Regulier	Lokaal
Duurzame energie	Anders	N.v.t.	Klein	Eenmalig	Lokaal
Wijk onderhouden door bewoners	Beheer en aanleg	Educatief en infomatief	Groot	Regulier	Lokaal
Buurtmuseum en buurtkamer	Anders	Educatief en cultuur	Klein	Eenmalig	Lokaal
Straatnamenproject	Anders	Educatief, informatief en cultuur	Klein	Eenmalig	Lokaal

Figuur 2: Tabel met daarin verschillende vormen van burgerinitiatieven en de daarbij behorende kenmerken.

Aanleg, beheer en/of anders

Adoptiegroen en/of prullenbakken

Doel:	Verbeteren kwaliteit openbare ruimte en leefbaarheid
Betrokkenen:	Gemeente en bewoners
Grootte gemeente:	36.488 inwoners gemeente Raalte

In verscheidene gemeenten (bijv. Gemeente Raalte) is er de mogelijkheid voor bewoners om plantsoenen en boomspiegels in hun buurt te adopteren. Men is dan verantwoordelijk voor het dagelijks onderhoud aan het groen. Het onderhoud bestaat voornamelijk uit het onkruidvrij houden van de plantvakken.
Er kan in een aantal gemeenten als; Gemeente Heumen, Rotterdam en Zoetermeer ook gekozen worden voor het adopteren van een afvalbak. De gemeente plaatst dan op initiatief van een bewoner een afvalbak. Hij/zij is dan wel verantwoordelijk voor het tijdig legen van de afvalbak. (Boelen et al, 2011)

Met behulp van gemeente eigen voortuintjes opknappen

Doel:	Verbeteren kwaliteit openbare ruimte
Betrokkenen:	Gemeente en bewoners
Grootte gemeente:	98.472 inwoners gemeente Deventer

In gemeente Deventer is er de mogelijkheid dat bewoners gezamenlijk met de gemeente voortuintjes opknappen. Bewoners kunnen hun tuintje schoonmaken en de gemeente zorgt voor de afvoer van het afval en grote snoeiingrepen. (Boelen et al, 2011)

Tornado acties

Doel:	Leefbaarheid en belevingswaarde openbare ruimte te behouden en versterken
Betrokkenen:	Gemeente en bewoners
Grootte gemeente:	44.391 inwoners gemeente Vlissingen

In onder andere de gemeente Vlissingen houdt men een aantal keer in het jaar zogenoemde ‘tornado’ acties. Hierbij werken de groen, afval en serviceteam medewerkers gezamenlijk met de burgers aan het opknappen van een buurt. (Boelen et al, 2011)

Inplanten/onderhoud boomspiegels

Doel:	Versterken sociale cohesie en verhogen beeld kwaliteit openbare ruimte
Betrokkenen:	Gemeente en bewoners
Grootte gemeente:	640.000 inwoners gemeente Utrecht

In een aantal gemeenten als bijvoorbeeld Gemeente Utrecht, kunnen bewoners er voor kiezen boomspiegels zelf in te planten en te onderhouden (zie figuur 3 Impressie ingeplante boomspiegel). Men hoeft geen toestemming te vragen en kan meteen aan de slag. Echter gelden er wel een aantal voorwaarden waar men zich aan moet houden. (www.utrecht.nl)

Figuur 3: Ingeplante boomspiegel (bron: www.gemeenteutrecht.nl)

Aanleg bloembakken en geveltuintjes

Doel:	Versterken sociale cohesie en verhogen beeld kwaliteit openbare ruimte
Betrokkenen:	Gemeente en bewoners
Grootte gemeente:	640.000 inwoners gemeente Utrecht, 617.347 inwoners gemeente Rotterdam

In onder andere de gemeente Utrecht, Haarlem en Rotterdam vindt er een uitgifte van plantenbakken plaats en aanleg van geveltuintjes. Plantenbakken en geveltuintjes geven de straat een aantrekkelijker aanzicht. Men kan een aanvraag doen bij de gemeente, die de plantenbakken dan plaatst. De bewoners dienen deze dan zelf te onderhouden. In Haarlem en Rotterdam dient er wel een beheerovereenkomst ondertekend te worden. (Boelen et al, 2011)

Plantjesmarkt

Doel:	Verbeteren kwaliteit openbare ruimte
Betrokkenen:	Gemeente en bewoners
Grootte gemeente:	617.347 inwoners gemeente Rotterdam

De gemeente Rotterdam organiseert eenmaal in het jaar voor de Vogelbuurt een plantjesmarkt. Bewoners kunnen dan tegen een relatief laag bedrag planten kopen om hun tuin en woonomgeving aantrekkelijker en leefbaarder te maken. (www.rotterdam.nl)

Opzoomeren

Doel:	Verbeteren sociale cohesie, mensen betrekken bij leefomgeving en vergroten leefbaarheid.
Betrokkenen:	Gemeente en bewoners
Grootte gemeente:	617.347 inwoners gemeente Rotterdam

De gemeente Rotterdam maakt sinds de jaren ’80 gebruikt van het zogenoemde ‘opzoomeren’ (zie figuur 4 Impressie opzoomeren). Dat zijn dagen georganiseerd voor en door bewoners om de buurt en straten schoon te maken. De activiteiten zijn vooral gericht op het verbeteren van de sociale contacten, het betrekken van mensen bij hun eigen leefomgeving en het vergroten van de leefbaarheid. (Boelen et al, 2011)

Figuur 4: impressie opzoomeren Rotterdam (bron: cpr.rotterdam.nl)

Schoffelcontract

Doel:	Verbeteren kwaliteit openbare ruimte en versterken sociale cohesie
Betrokkenen:	Gemeente en verenigingen
Grootte gemeente:	25.889 inwoners gemeente Gilze en Rijen

In de gemeente Gilze en Rijen is er de mogelijkheid voor verenigingen om plantsoenen onkruidvrij te houden. De verenigingen sluiten dan een contract af met de gemeente. Wanneer het onderhoud goed is uitgevoerd en aan de eisen voldoet, betaald de gemeente een bedrag uit aan de verenigingen. De gemeente faciliteert hierbij door het beschikbaar stellen van gereedschappen. Zo wordt er gezamenlijk door de gemeente en verenigingen een bijdrage geleverd aan de kwaliteit van de openbare ruimte. Het draagt tevens bij aan de sociale cohesie. Voor de verenigingen is het een leuke bron van extra inkomsten. (Boelen et al, 2011)

Buurtaandeelhouderschap

Doel:	Bewoners betrekken bij eigen woonomgeving en verantwoordelijkheid creëren
Betrokkenen:	Gemeente en bewoners
Grootte gemeente:	66.079 inwoners gemeente Capelle aan den IJssel

In de gemeente Capelle aan den IJssel is er de mogelijkheid voor bewoners om aandelen te kopen in hun buurt. Bewoners storten dan geld in een fonds en de gemeente vult dit aan. De bewoners (aandeelhouders) beslissen dan wat ze met het geld gaan doen. Zo kunnen er bijvoorbeeld bloempotten geplaatst worden of een kerstboom aangeschaft. Door bewoners aandeelhouder te laten worden, voelt de buurt als iets van zichzelf. Men wordt dan meer betrokken en verantwoordelijk voor de eigen omgeving. (Boelen et al, 2011)

Zelfbeheer binnentuin, parken, groenstroken

Doel:	Verstreken sociale cohesie en verbeteren kwaliteit openbare ruimte
Betrokkenen:	Gemeente en bewoners
Grootte gemeente:	640.000 inwoners gemeente Utrecht

In verschillende gemeenten, waaronder Utrecht, zijn er groepen burgers die het gehele beheer van parken, binnentuinen en groenstroken op zich hebben genomen. Bewonersorganisaties bedenken, bespreken en beslissen samen met de gemeente hoe het terrein eruit moet zien en welk beheer het meest geschikt is. (www.utrecht.nl en Boelen et al, 2011)

Dak- en thuislozen

Doel:	Aantrekkelijkere schone openbare ruimte , creëren dag/nacht ritme bij de dak en thuislo-
Betrokkenen:	Stichting PakAan, gemeente en dak- en thuislozen
Grootte gemeente:	86.030 inwoners gemeente Hilversum

In onder andere de gemeente Hilversum worden door de stichting PakAan dak en thuislozen aan het werk gezet. Zij ruimen voornamelijk het zwerfvuil op en ontvangen hiervoor een kleine vergoeding. Het zorgt voor een aantrekkelijkere omgeving, maar draagt ook bij aan het creëren van een goed dag en nachtritme bij de dak en thuislozen en het verbeteren van het vertrouwen in de maatschappij. (www.pakaan.net)

Zakgeldbaantje

Doel:	Wijk schoner en leefbaarder maken en jongeren vaardigheden bijbrengen die later op
Betrokkenen:	Jongeren, gemeente en zakgeldbureau 2work4
Grootte gemeente:	119.747 inwoners gemeente Leiden

Het zakgeldbureau 2work4 heeft er voor gezorgd dat er in Leiden door jongeren zwerfvuil wordt opgehaald tegen een vergoeding. In groepjes gaan jongeren gezamenlijk met een begeleider na schooltijd op pad om zwerfvuil op te ruimen (zie figuur 5 Impressie zwerfvuilprikkende jeugd). Het maakt de wijk leefbaarder en schoner. De jongeren leren hierdoor ook vaardigheden die later op de arbeidsmarkt ook van pas komen. (www.zakgeldbureau2work4.nl)

Figuur 5: Impressie zwerfvuilprikkende jeugd (bron: www.natuurmilieuweb.nl)

Wijk geheel onderhouden door bewoners

Doel:	Vergroten sociale cohesie en gemeente taken en kosten uit handen nemen
Betrokkenen:	Gemeente, waterschap, bewoners, hoveniers
Grootte gemeente:	27.682 inwoners gemeente Culemborg

Op een aantal plaatsen in Nederland zijn er wijken die in zijn geheel door de bewoners worden beheerd. Een voorbeeld van zo'n wijk is de wijk EVA-Lanxmeer in Culemborg. Het is een wijk met zeer betrokken bewoners, die op een natuurvriendelijke manier hun wijk beheren. De gemeente stelt gezamenlijk met de bewoners kaders en heeft een budget die de bewoners vrij kunnen besteden aan het beheer van het openbaar groen. De bewoners doen werkzaamheden van onkruid wieden tot aan het oogsten van fruit in de eigen hoogstamboomgaard. (zie figuur 6 Impressie bewoners aan het werk) De gemeente houdt zich op de achtergrond en ondersteund waar nodig.
Het vergroot de sociale cohesie in de wijk en neemt tevens de gemeente veel taken en kosten uit handen. (Kruit et al, 2011)

Figuur 6: Bewoners gezamenlijk aan het werk (bron: Kruit et al, 2011)

Educatief, informatief en cultuur

Doel:	Achterhalen wat burger van staat onderhoud openbare ruimte vindt
Betrokkenen:	Gemeente en burgers
Grootte gemeente:	44.391 inwoners gemeente Vlissingen

In de gemeente Vlissingen schouwen burgers en ambtenaren gezamenlijk de kwaliteit van de openbare ruimte (zie figuur 7 Burgerschouw). Het doel is te achterhalen wat de burger vindt van de staat van onderhoud van de openbare ruimte. (www.vlissingen.nl)

Figuur 7: Burgerschouw (bron: www.vlissingen.nl)

Gastlessen scholen

Doel:	Jongeren bewust maken
Betrokkenen:	Gemeente, scholieren, docenten en organisaties als KLEAN
Grootte gemeente:	Grote en kleine gemeenten

Op verscheidene locaties in Nederland worden gastlessen gegeven op basis- en middelbare scholen. Deze lessen hebben betrekking op onder andere het zwerfvuilprobleem. Een organisatie die deze lessen onder andere verzorgt, is de organisatie KLEAN. (Boelen et al, 2011)

Servicebus

Doel:	Bewoners informeren
Betrokkenen:	Gemeente en bewoners
Grootte gemeente:	44.391 inwoners gemeente Vlissingen

De gemeente Vlissingen maakt gebruik van een servicebus waar op een laagdrempelige manier informatie wordt gegeven in de wijken en dorpen, over de openbare ruimte en gemeentelijke organisatie in zijn algemeen. (www.vlissingen.nl)

Buurt actief cheque

Doel:	Versterken sociale cohesie en stimuleren activiteiten
Betrokkenen:	Gemeente en bewoners
Grootte gemeente:	31.556 inwoners gemeente Renkum

In de gemeente Renkum worden er door de gemeente cheques van € 150,- uitgereikt om activiteiten tussen bewoners te stimuleren. Een plan krijgt een cheque wanneer het voor iedereen toegankelijk is. Hierbij kan het gaan om het organiseren van een straatfeest, buurt voetbaltoernooi of het opzetten van een buurt nieuwsbrief. www.renkum.nl)

Betrekken scholen

Doel:	Bewust maken jongeren, schone leefomgeving
Betrokkenen:	Gemeente en scholen
Grootte gemeente:	98.472 inwoners gemeente Deventer

In Deventer vinden er zogenoemde bladkorfwedstrijden plaats onder de verschillende basisscholen. De school die het meeste blad weet te verzamelen maakt kans op de felbegeerde bladbokaal.
Scholen kunnen verder betrokken worden door middel van zwerfvuil prikacties zoals in verscheidene gemeenten al gebeurd en men zou net als de bladkorfwedstrijd een prullenbak versierwedstrijd kunnen organiseren. (Boelen et al, 2011)

Mozaïeken tegels

Doel:	Versterken sociale cohesie en aantrekkelijker maken buurten
Betrokkenen:	Woningstichting en bewoners
Grootte gemeente:	Grote en kleine gemeenten

Woningstichting Vivare probeert buurten aantrekkelijker te maken en de sociale cohesie te verhogen door samen met bewoners mozaïek workshops te organiseren. Bewoners krijgen dan een workshop waarin zij onder deskundige begeleiding, zelf tegels kunnen mozaïeken voor in hun eigen woonomgeving (zie figuur 8 voor impressie mozaïeken). Zo worden er bijvoorbeeld hinkelbanen aangelegd met de gemozaïekte tegels. (www.vivare.nl)

Figuur 8: impressie mozaïeken tegels (bron: CEEJAY'S mozaïek)

Adopteren achterstandswijk

Doel:	Leefbaarheid verbeteren in achterstandswijken
Betrokkenen:	Voetbalclubs, gemeente en bewoners
Grootte gemeente:	Grote en kleine gemeenten

Voetbalclubs als FC Twente, NEC, Vitesse, NAC en FC Utrecht hebben verklaard om de komende jaren gezamenlijk de leefbaarheid te verbeteren in achterstandswijken. Voetbalclubs hebben veelal een uitgebreid netwerk en contacten waardoor zij veel mensen kunnen bereiken. In de organisatie heeft men spelers, medici, werkgever en technische staf die vanuit hun positie op verschillende gebieden actie kunnen ondernemen. (Boelen et al, 2011)

Ruilhanden op internet

Doel:	Betrokkenheid bewoners in wijken vergroten
Betrokkenen:	Burgers, LETS en gemeente
Grootte gemeente:	166.492 inwoners gemeente Nijmegen

In verschillende plaatsen in Nederland maakt men gebruik van ruilhandel op internet. Bijvoorbeeld de ene persoon is goed in het naaien van kleding en de ander in koken. Mensen kunnen dan afspreken dat de ene persoon eten kookt in ruil voor het naaien van gordijnen. De ene dienst wordt 'betaald' met de wederdienst. Een organisatie die zich hier mee bezig houdt is LETS Nijmegen. Ook op andere locaties wordt gebruikt gemaakt van dit systeem. (Boelen et al, 2011)

Buitenspeeldag

Doel:	Kinderen stimuleren buiten te spelen en te sporten
Betrokkenen:	Gemeenten, Veilig Verkeer Nederland, diverse stichtingen en kinderen
Grootte gemeente:	Grote en kleine gemeenten

In Nederland worden er eenmaal in het jaar buitenspeeldagen gehouden. Kinderen kunnen dan in een aantal straten in verschillende gemeenten ongehinderd door verkeer op straat spelen. (www.buitenspeeldag.nl)

Spaarpas

Doel:	Beleefbaarheid en betrokkenheid burgers bij eigen woonomgeving vergroten
Betrokkenen:	Woningstichting Volksbelang en bewoners
Grootte gemeente:	N.v.t.

Om gewenst gedrag te belonen heeft de woningstichting Volksbelang een spaarpas ingevoerd. Bij goed gedrag (bijv. op tijd betalen huur en tuin goed onderhouden) kan men punten verdienen. De bewoners kunnen zelf bepalen wanneer en waarvoor zij de punten omzetten in korting of producten bij de lokale winkels.
Door huurders te belonen wil de woningstichting de beleefbaarheid en betrokkenheid bij de eigen woonomgeving vergroten. (Boelen et al, 2011)

Ideeën wedstrijd

Doel:	Versterken sociale cohesie en jongeren uit dagen om eigen ideeën te leveren
Betrokkenen:	Nationale jeugdraad, gemeenten en jongeren
Grootte gemeente:	Vooral grote gemeenten

De nationale jeugdraad houdt in achterstandswijken ideeënwedstrijden voor jongeren om hun buurt te verbeteren. Het beste idee ontvangt een bedrag waarvan het idee uitgevoerd kan worden. Het heeft vooral als doel jongeren uit te dagen hun eigen idee te leveren en de sociale cohesie te versterken. (Boelen et al, 2011)

Duurzame energie

Doel:	Samen duurzame bijdrage leveren
Betrokkenen:	Bewoners en gemeente
Grootte gemeente:	Grote en kleine

Op verscheidene plekken ontspringen er ideeën bij burgers om gezamenlijk duurzame energie op te wekken. Hierbij kan men denken aan zonne-energie. Burgers plaatsen dan bijvoorbeeld gezamenlijk zonnepanelen op daken van huizen.

Buurtmuseum en buurtkamer

Doel:	Verbeteren leefbaarheid in de wijk
Betrokkenen:	Bewoners, gemeente en woningcorporatie
Grootte gemeente:	158.742 inwoners gemeente Enschede

In de wijk Velve-Lindenhof in Enschede kwamen buurtbewoners op uitnodiging van wijkopbouwwerkers samen om plannen te maken voor de verbetering van de leefbaarheid in de wijk. Vanuit de bewoners kwam het initiatief om in een pand een buurtmuseum op te richten in combinatie met een buurtkamer als ontmoetingsplek. De woningcorporatie knapte vervolgens het pand op en de buurtbewoners verzamelden spullen en richten het in. Er ontstond een vrijwilligersgroep die de organisatie op zich nam en zelf de regie grotendeels in handen heeft. In de buurtkamer vinden allerlei kleine activiteiten plaats en in het buurtmuseum worden tentoonstellingen georganiseerd. (Denters et al, 2013)

Straatnamenproject

Doel:	Versterken sociale cohesie
Betrokkenen:	Bewoners en gemeente
Grootte gemeente:	80.896 inwoners gemeente Hengelo

In de wijk Groot Driene in Hengelo, zijn veel straatnamen vernoemd naar bekende dichters en schrijvers. Wijkcoördinatoren van de gemeente organiseerden een kansencafé om ideeën los te maken voor bewonersactiviteiten. Hieruit kwam een initiatief naar voren om wat te doen met de straatnamen en dan vooral de schrijvers/dichters waarna de straten vernoemd waren. Men ging onder andere huiskamer bijeenkomsten houden over de achtergronden van schrijvers en organiseerde een busreis naar een museum.
Uit deze bijeenkomsten ontstonden weer nieuwe ideeën als het realiseren van een blotevoeten pad, het plaatsen van een gedicht op een paneel in de straat van waar de schrijver naar vernoemd is, tweedehandsboekenmarkt en een verhalenfestival (zie figuur 9 Impressie idee organiseren rommelmarkt). Deze activiteiten leveren een bijdrage aan de sociale cohesie in de wijk. (Denters et al, 2013)

Figuur 9: Rommelmarkt in de wijk Groot Driene (bron: www.groot-driene.nl)

3.2.4 Conclusie

Burgerinitiatieven zijn ideeën vanuit de burger die gestimuleerd worden door de overheid. Er wordt de afgelopen jaren steeds meer het initiatief overgelaten aan de burger. De gemeente (overheid) ondersteund hierbij. De reden dat burgerinitiatieven meer gestimuleerd worden is een terugtredende overheid en een tekort aan middelen door een verslechterde economisch klimaat.
Burgers worden meer betrokken bij het beheer van de eigen woon-/werkomgeving. Op deze manier wordt geprobeerd om onder andere de aantrekkelijkheid van de openbare ruimte te verhogen en tevens de sociale cohesie te versterken.

Er zijn diverse vormen die op kleine schaal bijvoorbeeld zwerfvuilprikken betreffen tot grootschalige projecten als woonwijken die in zijn geheel door de bewoners zelf beheerd worden. Verder zijn er mogelijkheden als ruilhandel en zakgeldbaantjes voor jongeren. Het begrip burgerinitiatieven is dus relatief breed. Wanneer men bij invoering van burgerinitiatieven bang is om grote projecten te starten of ervaring ontbreekt, kan altijd beginnen met kleine gerichte acties waar al veel succes mee te behalen valt.

3.3 Maatschappelijke trends en ontwikkelingen

Deze paragraaf gaat in op de deelvraag; zijn er maatschappelijke trends en ontwikkelingen in de tijd waarneembaar m.b.t. burgerinitiatieven, en zo ja welke en hoe zien deze eruit?
In de loop der jaren heeft zich een ware metamorfose voorgedaan. In dit onderzoek wordt er een beeld geschetst vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw tot aan nu, anno 2013. De verhoudingen tussen de overheid en burger zijn sterk veranderd. De overheid heeft zich verder teruggetrokken en laat meer en meer aan de burger over. De overheid denkt mee en faciliteert. Burgers zijn tevens mondiger en kritischer geworden.
Sinds de jaren ’90 vindt er steeds meer een verschuiving plaats van government naar governance, waarbij de kloof tussen de overheid en de burger verkleind wordt (van der Heijden e.a, 2007).

3.3.1 Verschillende perioden

Burgerparticipatie in de ruimtelijke ordening heeft vanaf de 20e eeuw drie periodes doorgemaakt. (WRR,2012) Deze worden in het hier onderstaande beschreven.

3.3.1.1 jaren ’60

In de jaren zestig van de vorige eeuw vond de ontzuiling plaats in Nederland. De zuilen en klassenstrijd verdwenen en er ontstonden nieuwe sociale bewegingen als; provo’s, hippies en de Dolle Mina’s (zie figuur 10 Hippie). De jaren ’60 staan ook wel bekend als de protestjaren: voor het eerst is er sprake van een jongerencultuur die zich op allerlei verschillende manieren afzet tegen hun ouders. Deze jongeren hadden niet bewust de oorlog meegemaakt, maar wel de moeilijke jaren van net na de oorlog. Er kwam een algemeen verzet tegen het gezag, de gezagsdragers, de gevestigde orde en ouders.
De jongeren gingen zich verzetten tegen het kapitalisme en de consumptiemaatschappij.
Hierdoor ontwikkelden vooral de studenten en later de werkende jongeren een eigen levensstijl. (www.kunst-en-cultuur.infonu.nl)
De technologische ontwikkelingen volgden zich in de jaren ’60 snel op. Elektronische apparatuur en de auto werden daardoor goedkoper en voor meer mensen betaalbaar. De verbeterde infrastructuur leverde tevens een belangrijke bijdrage aan de verbeterde communicatie.

Ook de rol van de media veranderde gaandeweg de jaren ’60. Er kwam meer openlijke kritiek op de gevestigde orde. Op de radio kwamen er commerciële zenders bij als bijvoorbeeld radio Veronica. Zij zonden uit vanaf een schip voor de kust bij Scheveningen en draaiden popmuziek. Door de komst van radio en TV raakten jongeren meer op de hoogte en betrokken bij gebeurtenissen in de rest van de wereld.

De jaren ’60 zijn een periode van democratisering, verzet en ontwikkeling.
Het was een zoektocht naar nieuwe structuren en vormen van gezag. Het zorgde voor een drang naar participatie. Een aantal wetten moest bijdragen aan de betere verdeling van kennis en macht, zoals de Wet op de ruimtelijke ordening en de Wet openbaarheid bestuur. (WRR, 2012)

Figuur 10: Hippie in de jaren 60. (bron: www.goeievraag.nl)

Bij diverse maatschappelijke instellingen als scholen, kerken en verenigingen werd de inspraak gedachte ingevoerd. Dit leidde er toe dat er bijvoorbeeld verscheidene soorten raden opgericht werden als jeugdraden, ouderenraad, ondernemersraad, welzijnsraad en dergelijke. Het idee hierachter was om burgers te betrekken bij beslissingen, door hun de mogelijkheid te bieden advies te geven.
De eerste decepties die echter naar voren kwamen waren dat er maar een beperkte groep burgers werd bereikt en dat de inspraak pas op het laatst kwam en niet aan het begin van een project.

3.3.1.2 Jaren ’80 tot eind jaren ’90

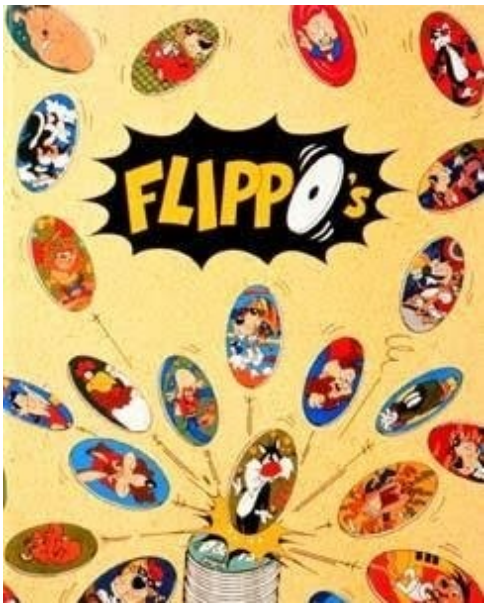
In het begin van de jaren tachtig was er een economische terugval door onder andere de oliecrisis en oplopende spanningen in het midden oosten. Er heerste jeugdwerkloosheid. Een generatie schoolverlaters heeft nauwelijks kans op een baan en wordt de ‘lost generation’ genoemd.
Halverwege de jaren ’80 begon de economie langzaamaan op te krabbelen. Halverwege de jaren ’90 vond er een periode van sterke economische groei plaats. De jongeren begonnen zich terug te trekken in de commerciële popcultuur. Jeugdbands als de Backstreet boys en Spice girls maakten hun opwachting. Er heerste onder de jongeren die opgroeiden in de jaren ’90 een mentaliteit van alles mag en alles kan. Er was volop werk en mogelijkheden leken er in overvloed. Er ontstonden verscheidene rages, waarvan de welbekende flippo’s er uitspringen (zie figuur 12 Flippo’s). De technologie was tevens aan een sterke opmars bezig. Zo deed de CD zijn intrede en verscheen de walkman in het straatbeeld (zie figuur 11 Walkman). (www.de-jaren-90.nl)

Steeds meer mensen gingen in deze periode van economische groei, zich op maatschappelijke thema’s storten. Veel mensen werden lid van organisaties als Greenpeace en Wereldnatuurfonds. Het was de periode van maatschappelijke discussies.
Burgers kregen inspraak waardoor ze plannen van de overheid konden bekritiseren. Hierop kwam al snel kritiek omdat men zich meer focuste op het proces dan op de inhoud.
Men wilde in de publieke sector een meer efficiëntere beleidsvorming, zodat prestaties verhoogd konden worden. Men vond vooral dat de overheid moest leren van het bedrijfsleven. Burgers die kritisch waren of ideeën hadden vond men vooral lastig. Bij de overheid vond men dit vooral stroperig en project vetragend, wanneer de burger zich ermee bemoeide. (WRR, 2012)

Er ontstond een nieuwe drang naar participatie. Men vond dat de afstanden tussen burgers en overheid vooral op lokaal niveau bestreden moesten worden. In 1994 werden alle gemeenten verplicht om een inspraakverordening vast te stellen. De nadruk verschoof meer naar samenwerking met het bedrijfsleven en burgers. Men richtte zich nu meer op de inhoud dan op het proces.

Men ging over op een meer wijkgerichte aanpak om zo de politiek dichter bij de burger te krijgen.

Figuur 11 links en 12 rechts: Walkman en flippo’s karakteristieke kenmerken jaren 90.
(bron: www.pocketcalculatorshow.com en www.trendsteam2.blogspot.com)

3.3.1.3 Eind jaren ’90 tot 2013

De afgelopen jaren heeft er zich in de maatschappij een sterke verandering voorgedaan. Door de opkomst van internet en nieuwe (sociale) media is men veel sneller ergens van op de hoogte en kan men ten alle tijden informatie opzoeken over elk mogelijk onderwerp. Hierdoor is men veel kritischer geworden en heeft men al snel ergens een mening over. Men voelt zich al snel een ‘specialist’. Zo ging men, om een voorbeeld te geven, vroeger naar de dokter om daar te laten onderzoeken wat er aan de hand was. Tegenwoordig gaat men naar de dokter en heeft men van te voren zelf al een diagnose gesteld door middel van de klachten te ‘googlen’. Men laat zich niet snel meer wat ‘wijs’ maken. Dit alles levert er een bijdrage aan dat men tegenwoordig sneller geneigd is om initiatieven te nemen en kritisch te zijn. Men gaat er niet meer vanuit dat de overheid het wel even op een goede manier zal regelen, omdat zij de gewenste kennis in huis zouden hebben. Verkeerde beslissingen worden tegenwoordig direct door kritische burgers aan de kaak gesteld.

Burgers zijn steeds actiever geworden tegenover organisaties en overheid. Burgers willen serieus worden genomen, inspraak en invloed. Men is een soort van consumptie moe geworden. Het als maar willen ‘hebben’ van fysieke producten (zoals in de jaren ’90 vaak het geval was) zijn we zat geworden. Men wil een bijdrage leveren aan de dingen die er voor ons zelf toe doen. De toenemende digitalisering zoals in de voorgaande alinea beschreven is, zorgt ervoor dat participatie voor iedereen steeds eenvoudiger en toegankelijker is geworden.
Organisaties zullen moeten beseffen dat wanneer zij hun klanten de mogelijkheid tot participatie niet bieden, zij hele doelgroepen kunnen kwijtraken. (www.extendlimits.nl)

Er heeft zich bij de overheid ook een nieuwe ontwikkeling voorgedaan, namelijk die van een terugtredende overheid. De burgers krijgen zelf de mogelijkheid om initiatieven uit te voeren in de openbare ruimte. Steeds meer particulieren nemen het initiatief om oplossingen voor maatschappelijke problemen te creëren. De overheid geeft de burger hier de ruimte voor en ondersteund waar nodig. Het is niet alleen maar uit sociaal oogpunt dat de overheid meer aan de burger overlaat, maar ook de mindere economische omstandigheden die hier een bijdrage aan leveren. Overheden als gemeenten moeten het met minder middelen doen, waardoor het bijvoorbeeld lucratief kan worden om burgers zelf (onderdelen) van hun eigen leefomgeving te laten beheren. Een voorbeeld hiervan is zelfbeheer. Bewoners onderhouden dan bijvoorbeeld de plantsoenen in hun eigen straat of wijk, scholen houden zwerfvuil prikacties en er zijn zelfs wijken waar de bewoners de gehele openbare ruimte in hun wijk in eigen beheer hebben. De gemeente kan dan faciliteren door bijvoorbeeld gereedschap beschikbaar te stellen en het afval op te halen.
De regie bij de burger leggen levert tevens een bijdrage aan het versterken van sociale contacten in een buurt of wijk. Men gaat zich meer betrokken voelen bij de eigen leef- en werkomgeving, waardoor men de openbare ruimte gaat zien als een ‘eigenstukje’ waar men zich verantwoordelijk voor voelt.

3.3.1.4 Toekomst?

De trend van een terugtredende overheid zet zich zeer waarschijnlijk voort. Burgers zullen zelf meer met initiatieven komen en de overheid heeft hierin een ondersteunende rol.

De afgelopen jaren is de maatschappij vooral gedomineerd door machtsstructuren. Deze macht zal afgaan nemen. Onder andere de nieuwe media heeft er voor gezorgd dat de maatschappij niet meer met gekleurde informatie bewerkt kan worden. Men gelooft niet meer meteen alles wat door grote organisaties wordt gezegd. Burgers worden m.b.v. de nieuwe media steeds mondiger en sterker dan de oorspronkelijke macht van organisaties.

Wat wel een bedreiging op kan gaan leveren m.b.t. een terugtredende overheid, is dat het als maar groter worden van het gat tussen burger en overheid de verhouding ondermijnt. Men keert zich steeds meer tegen de gevestigde orde.

Het gevolg is dat er een maatschappij ontstaat die meer en meer gericht is op bottom-up processen. Organisaties als overheden zullen toegankelijk, bereikbaar en flexibel moeten zijn. (www.extendlimits.nl)

3.3.2 Conclusie

Men kan dus stellen dat er verschillende, maatschappelijke trends en ontwikkelingen zijn geweest in de loop der jaren, die invloed hebben gehad op de wens van invoering van burgerinitiatieven.

In de jaren ‘60 kwamen burgers, en met name de jongeren in verzet tegen de overheersende rol van de overheid. Er heerste een drang naar participatie, wat resulteerde in een aantal wetten die moesten bijdragen aan een betere verdeling van kennis en macht. Echter kwam er al snel uit naar voren dat er maar een beperkte groep burgers werd bereikt en inspraak in een te late fase plaats vond.

De jaren ’90 werden gekenmerkt door economische groei. Dit resulteerde al snel in een ’alles kan en mag’ mentaliteit bij de jeugd. Men ging zich richten op maatschappelijke thema’s en kreeg inspraak. Doordat de economie floreerde vond het bedrijfsleven dat de overheid van hen kon leren, zodat prestaties verhoogd konden worden. Gemeenten en burgers moesten dichter bij elkaar komen. Dit resulteerde in een nieuwe drang naar participatie en gemeenten werden verplicht een inspraakverordening vast te stellen.

De afgelopen jaren heeft de opkomst van de nieuwe (sociale) media een stempel gedrukt op de samenleving. Men is mondiger en kritischer geworden, en kan ten alle tijden over informatie beschikken en voelt zich hierdoor al snel specialist. Men wil inspraak en invloed en een bijdrage leveren die er voor zich zelf toe doen.

Dit gene heeft er mede met een zich terugtredende overheid voor gezorgd dat er meer wordt gericht en ingespeeld op initiatieven vanuit de samenleving. De overheid heeft hierbij een ondersteunde rol.

Een andere reden voor het terugtreden van de overheid en meer overlaten aan de burger, zou de momenteel verslechterende economische situatie kunnen zijn, waardoor gemeente over minder middelen beschikken.

De derde periode van burgerinitiatieven komt niet in plaats van de eerste, maar vormt een aanvulling hierop.

In de toekomst zal het terugtreden van de overheid waarschijnlijk doorzetten. Waar wel rekening mee gehouden dient te worden is de steeds groter wordende kloof tussen de overheid en burger, die de verhouding kan ondermijnen. Organisaties zullen hierdoor flexibel, bereikbaar en toegankelijk moeten zijn.

3.4 Burgerinitiatieven? Juist nu!

Men heeft tegenwoordig door volle agenda's weinig tijd. Er kan daarom gedacht worden dat het weinig zinvol is om de regie meer bij de burger neer te leggen, terwijl de overheid dit graag wel zo ziet. Maar men heeft wel oog voor de medemens en wat er om zich heen af speelt.
In deze paragraaf wordt verder ingegaan of burgerinitiatieven juist nu, een kans van slagen hebben, in de steeds individualistischer wordende maatschappij.

3.4.1 Ontwikkelingen in maatschappij

De afgelopen jaren hebben diverse ontwikkelingen er aan bijgedragen dat de maatschappij steeds individualistischer en harder is geworden. Dit proces is eigenlijk al decennia bezig, maar vooral de laatste jaren heeft het een vlucht gemaakt. (van Dam, During en Salverda, 2008) De samenleving is meer gericht op het individu. Men wordt van jongs af aan geleerd om als maar te presteren.

De toename van de mogelijkheden in de huidige maatschappij hebben een bijdrage geleverd aan de 'claim' om het leven zelf meer vorm te geven.
De gestegen welvaart heeft er mede voor gezorgd dat er een toename is van mogelijkheden en ruimte om eigen behoefte en wensen te realiseren. Tevens hebben de technologische ontwikkelingen hier ook een bijdrage aangeleverd. (van Dam, 2008)
Een aantal belangrijke oorzaken die geleid hebben tot individualisering zijn; sociale mobiliteit, financiële onafhankelijkheid, onafhankelijkheid van vrouwen, ontzuiling, verandering in arbeid en gezin en andere normen en waarden.

Sociale structuren zijn weggevallen en mensen plaatsen hun eigen belang boven dat van andere. Dit heeft er toe geleid dat men minder rekening houdt met anderen en asociaal gedrag is toegenomen. Iemand aanspreken op zijn gedrag is tegenwoordig moeilijker, omdat het vaak leidt tot escalatie. (www.rijnlandmodel.nl)

De individualisering heeft er voor gezorgd dat men zijn eigen belangen dient te behartigen. Men is steeds minder bereid om personen die het moeilijker hebben een helpende hand te bieden. Sociaal zwakkeren dreigen hierdoor naast de maatschappij te geraken.

Veel mensen zijn tegenwoordig 'druk' met hun eigen dagelijkse bezigheden als werk en zorg dragen voor het gezin. Men is vaak de gehele dag van huis en blij als de werk of school dag erop zit. 's Avonds is men uitgeblust of heeft men andere activiteiten als lid van een sportvereniging of ander soort club. In het weekend wil men graag genieten van de vrije tijd, sporten, hobby'en of 'gewoon' tijd voor het gezin hebben. Mensen zijn tegenwoordig de gehele week vol gepland en gestrest, en daarom niet snel geneigd om te kijken naar de omgeving waar in zij wonen. Buren kent men vaak amper omdat men toch veelal de gehele dag van huis is.

De overheid probeert de regie steeds meer bij de burger neer te leggen. Zelf ziet de overheid zich meer ter ondersteuning en stimulering van de burger. De overheid (gemeente) is niet meer degene die alles uitstippelt en kant en klaar aanlevert. Onderlinge relaties tussen burgers worden steeds belangrijker.

De individualisering van de maatschappij heeft niet alleen maar nadelen tot gevolg. Zo kunnen individuen zich beter ontwikkelen en uiten, komen talenten eerder aan het licht en is er meer sociale vrijheid. Echter is het de vraag of deze voordelen wel opwegen tegen de nadelen die er zijn.

3.4.2 Kans van slagen

Naar het gene wat in 4.1 beschreven staat zou men denken dat de invoering van burgerinitiatieven in deze individualistische maatschappij weinig zinvol is. Er zou als men zo leest, maar weinig behoefte aan zijn in deze 'ik' cultuur.

Maar niets is minder waar! Deze tijd van een individualistische samenleving biedt juist kansen. Het is een goed moment om ons meer te richten op burgerinitiatieven, omdat de overheid een stapje terug doet en meer overlaat aan de burger. Door gezamenlijk activiteiten te ondernemen wordt de sociale cohesie in wijken en buurten verhoogd. Bewoners komen meer met elkaar in contact en gaan zich verantwoordelijk en betrokken voelen bij de eigen woon-/werkomgeving. Er ontstaat sociale controle en doordat men zorg draagt voor de openbare ruimte, voelt het als een 'eigen stukje' waardoor men eerder geneigd is vandalen en vervuilers aan te spreken op ongewenst gedrag.
Burgerinitiatieven brengt bewoners, maar ook de overheid dichter tot elkaar en zorgt voor wederzijds begrip. Juist in deze maatschappij waar een roep is om socialisering, kan het invoeren van burgerinitiatieven een belangrijke bijdrage leveren. Tevens kan het een positieve bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit van een gebied.

Doordat bewoners meer met elkaar in contact komen, zou men ook meer wederzijds begrip kunnen krijgen in situaties waarin men verkeert. Het zorgt voor binding en helpt mede voorkomen dat mensen buiten de maatschappij dreigen te geraken. Dit kan er weer aan bijdragen dat ongewenst gedrag als criminaliteit wordt tegengegaan.

In deze economisch somberdere tijden kunnen burgerinitiatieven bijdragen aan een positiever gevoel bij de burger. Voor veel mensen kan het leiden tot gezellige middagjes of avonden waarin men samen activiteiten onderneemt (zie figuur 13 Impressie buurtfeest). Het versterkt de saamhorigheid en gemeenschapszin. Men is dan tevens eerder geneigd om elkaar in een buurt of wijk een helpende hand te bieden wanneer daar behoefte aan is.
Een begrip wat daarom de laatste tijd steeds vaker gehoord wordt en hier verband mee houdt, is het 'noaberschap'. Dit houdt in dat men voor elkaar klaarstaat en een beroep op elkaar kan doen. Invoering van burgerinitiatieven kunnen hier een belangrijke bijdrage aan leveren.

Verder bieden de activiteiten in deze gestreste maatschappij van al maar presteren, een goed moment van ontspanning.

Figuur 13: Buurtfeest (bron: www.bewonersverenigingswkb.nl)

3.4.3 Conclusie

De samenleving is de afgelopen jaren steeds individualistischer geworden. Men is veelal druk met zichzelf en heeft weinig betrokkenheid met de woon-/werkomgeving en andere buurt-/wijk bewoners.

Dit betekend echter niet dat de invoering van burgerinitiatieven geen kans van slagen heeft. Integendeel zelfs, want juist in deze maatschappij is het van belang om de sociale cohesie te verhogen en burgers betrokken te maken bij hun eigen woon- en werkomgeving.
Het brengt burgers onderling, maar ook in relatie tot de overheid dichter bij elkaar. Het geeft bewoners een verantwoordelijkheidsgevoel om zorg te dragen voor de kwaliteit van hun eigen omgeving.
Vooral in deze maatschappij is er de afgelopen tijd een soort van verlangen ontstaan naar meer begrip voor elkaar en het versterken van de saamhorigheid. Door het invoeren van burgerinitiatieven komen mensen weer meer tot elkaar. Burgerinitiatieven spelen een belangrijke rol in de socialisering. Wanneer men door samen activiteiten te ondernemen elkaar beter leert kennen, is men ook eerder geneigd elkaar te helpen wanneer daar behoefte aan is.

In deze snelle samenleving waar de druk van het presteren hoog is, bieden burgerinitiatieven mogelijk ook een bron van ontspanning. Samen activiteiten ondernemen zorgt ervoor dat men even de gedachte op iets anders kan zetten.

De economische verslechterde situatie heeft gezorgd voor somberheid bij de burger. Invoering van burgerinitiatieven kan er voor zorgen dat mensen weer wat positiever in de maatschappij komen te staan. Gezamenlijke activiteiten kunnen voor veel mensen leuke uitjes zijn om naar uit te kijken en om mensen weer een doel te geven om een bijdrage te leveren aan de maatschappij. Zij voelen zich dan weer tot nut omdat ze hun steentje kunnen bijdragen.

Invoering van burgerinitiatieven heeft in deze individualistische maatschappij zeker een kans van slagen.

H.4 Onderzoeksresultaten

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft de onderzoeksresultaten weer m.b.t. het onderzoek naar burgerinitiatieven. De resultaten zijn gebaseerd op onder andere H.3 Theoretische achtergrond, ervaringen uit interviews met referentiegemeenten, ervaringen van burgers uit referentiegemeenten, beleidsmedewerkers, wethouder en afdelingsmanager Openbare Ruimte van de gemeente Beuningen. Naar aanleiding van de interviews is nog wat dieper onderzoek gedaan d.m.v. literatuur en internetstudies.

Het hoofdstuk is als volgt opgebouwd;

- Paragraaf 4.2 worden de aandachtspunten waar men alert op moet zijn weergeven.
- Paragraaf 4.3 beschrijft wat een burgerinitiatief in een wijk nu eigenlijk tot een succes maakt.
- Paragraaf 4.4 wordt ingegaan op wat de invoering van burgerinitiatieven oplevert.
- Paragraaf 4.5 geeft antwoord op de vraag wat de invoering van burgerinitiatieven vraagt van zowel burger als gemeente.
- In paragraaf 4.6 wordt er ingezoomd op de gemeente Beuningen.

Er komen mogelijk nog andere aandachtspunten voor waar men alert op dient te zijn, factoren die het tot een succes maken, aspecten die invoering opleveren en wat invoering vraagt van zowel burger als gemeente. Deze zijn dan binnen dit onderzoek niet aan het licht en/of aan bod gekomen.

4.2 Aandachtspunten invoering burgerinitiatieven

Het is belangrijk voor het laten slagen van de invoering van burgerinitiatieven om te kijken naar wat eventuele aandachtspunten kunnen zijn. Door met deze factoren rekening te houden, kan men problemen eerder herkennen en proberen te voorkomen. In deze paragraaf komen de aandachtspunten die de invoering in de weg staan aan bod. Er is vooral gericht op de empathie, die als eerste zal worden behandelt. Daarna wordt er gekeken naar de toegankelijkheid en inbedding. Tot slot wordt er een korte conclusie gegeven. Er wordt ingegaan op de deelvraag; 'Wat zijn factoren waardoor burgerinitiatieven niet kunnen werken?'

4.2.1 Empathie

Uit onder andere de interviews bij de referentiegemeenten (zie bijlage 1, 2, 3 en 4) is gebleken dat het belangrijk is om burgers de ruimte te geven. Er moet een duidelijk evenwicht zijn in het sturen en loslaten. Burgers moeten wel hun idee kwijt kunnen en niet meteen met de beperkingen worden geconfronteerd. Anders krijgt men al snel het gevoel dat er niks mogelijk is. Teveel ruimte geven is ook niet goed, want dan dreigt men te 'verdrinken' en de structuur kwijt te raken.
Er zullen daarom duidelijke kaders aanwezig moeten zijn die de randen afbakenen van het project. De kaders vormen een belangrijk leidraad. Het is dan voor alle betrokkenen duidelijk waar men zich aan dient te houden, hoe het proces loopt en wat de rollen zijn. De kaders dienen niet te strak te zijn, zodat ze geen beperkingen opleveren voor creatieve ideeën. Men raakt de draad kwijt en werkt vervolgens langs elkaar heen wanneer het aan duidelijke kaders ontbreekt.

Een gebrek aan een lange termijn visie kan ervoor zorgen dat er weinig houvast is voor betrokkenen. Een goede visie dient als bron van ervaringsdeskundigheid en om draagkracht te creëren. Burgers maar ook betrokkenen vanuit de gemeente, willen graag een duidelijk verhaal, zodat men weet waar men aan toe is. (WRR, 2012)
Wanneer het ontbreekt aan een concreet onderwerp hebben burgers vaak geen interesse en motivatie om mee te werken. Zij hebben dan geen idee in welke richting ze moeten denken en werken.

Tijd is een belangrijke factor die een bedreiging kan vormen voor het niet laten slagen van burgerinitiatieven. Betrokkenen willen graag zo snel mogelijk resultaat zien. Wanneer dit te lang op zich laat wachten raakt men het enthousiasme kwijt. Wanneer mensen ongemotiveerd raken is dit funest voor een project. Er zijn projecten die een lange adem vergen van zowel burgers, ambtenaren en/of andere betrokkenen. Burgers hebben weinig begrip voor alle bureaucratische rompslomp waarmee ambtenaren te maken hebben.
Ambtenaren hebben vaak haast en weinig zin in burgerinitiatieven die lange procedures met zich mee brengen. Zij hebben te maken met een deadline en denken dan vaak van de inspraak komt later wel. Zowel burgers als ambtenaren richten zich meer op de korte termijn en hebben weinig oog voor de langere termijn.

4.2.2 Toegankelijkheid

Ambtelijke organisaties hebben veelal een ingewikkelde en logge structuur. Er zijn veel verschillende afdelingen met afgebakende taken. Bij projecten zijn vaak meerdere personen van verschillende afdelingen betrokken. Voor elke activiteit zijn er procedures waar men zich aan moet houden. Dit zorgt meestal voor trage en ingewikkelde processen. Burgers lopen vaak tegen een muur van structuren en systemen aan (zie figuur 14 Bureaucratie). Dit zorgt voor ontoegankelijkheid bij burgers en houdt burgers tegen om actie te ondernemen.
Door de verschillende afdelingen binnen ambtelijke organisaties en de precieze taakverdeling, kan het voorkomen dat zelfs de meest simpele dingen voor ingewikkelde processen zorgen. Dit kwam nog eens naar voren in het interview met een lid van het bewonerscomité uit de gemeente Ubbergen. Iedereen richt zich op zijn eigen specifieke taak en weigert breed te kijken. Dit zorgt ervoor dat creativiteit geen kans krijgt. (WRR, 2012)
De moeilijke toegankelijkheid geldt niet alleen voor de ambtelijke organisaties, maar gaat ook op voor burgergroepen. Veel initiatiefnemers zijn veelal hoger opgeleide burgers die samen commissies vormen die moeilijk toegankelijk zijn voor andere burgers. Het zijn vaak klieken die weinig ruimte bieden aan andere inbreng en weinig betrokkenheid hebben met andere burgers. Hierdoor blijft men vaak in een vast denk patroon zitten, terwijl frisse inbreng noodzakelijk is voor nieuwe ideeën, doorbreken van denkpatronen en het zorgen voor verbindingen tussen burgers. (WRR, 2012)

Bij veel ambtelijke organisaties is men erg behoudend. Bestaande structuren binnen deze organisaties zijn vaak lastig te veranderen. Men is vaak bang voor veranderingen i.v.m. eigen behoud. Veel medewerkers werken er vaak al lange tijd en vinden het lastig nieuwe initiatieven in te voeren, omdat men hier niet of weinig mee bekend is. (WRR, 2012)
Burgers en ambtenaren hebben allebei een andere manier van denken en handelen. Burgers en ambtenaren begrijpen elkaar vaak niet omdat ze een andere ‘taal’ spreken.
Ambtenaren ervaren zichzelf als deskundige op een bepaald gebied. Inbreng van burgers voelt vaak als een aanval op de eigen kennis. Het komt veelvuldig voor tijdens inspraakbijeenkomsten dat burgers en ambtenaren zich opstellen als tegenstanders i.p.v. dat zij de samenwerking aangaan. Ambtenaren houden vast aan eigen organisatorische procedures waardoor er weinig veerkracht is om de samenwerking aan te gaan. (WRR, 2012)

Uit onder andere interviews met referentiegemeenten is gebleken dat zogenoemde ‘sleutelfiguren’ van grote waarde zijn. (zie voor interviews bijlage 1, 2, 3 en 4) Sleutelfiguren zijn betrokkenen die van essentieel belang zijn bij het laten slagen van de invoering van burgerinitiatieven. Men kan ze onderscheiden in trekkers, mensen die de kar trekken en verbinders, mensen die verbindingen kunnen maken tussen verschillende betrokkenen en netwerken hebben.
Wanneer deze personen ontbreken of wegvallen, valt een belangrijke ruggengraat weg. Zij zijn degene die de ‘boel’ op gang trekken en iedereen bij elkaar houden.

Figuur 14: factor bureaucratie binnen ambtelijke organisatie (bron: www.pluspost.nl)

4.2.3 Inbedding

Burgers hebben vaak ondersteuning nodig om een project van de grond te krijgen. Medewerkers van de gemeente die dicht bij de burger staan moeten geloofwaardig zijn en de betrokkenen ook echt stimuleren en ondersteunen waar dat nodig is.
Het komt alleen veelvuldig voor dat deze ambtenaren weinig ondersteuning kunnen bieden omdat de initiatieven die worden aangedragen vaak slecht passen binnen de bestaande structuren en niet worden gedragen door 'hogere' bestuurders.
Burgers krijgen dan het gevoel dat ze niet serieus worden genomen. (WRR, 2012)

Uit de interviews met de referentiegemeenten en ervaringen van burgers (zie bijlage 8 interview lid bewonerscomité) is gebleken dat een slechte communicatie en informatie uitwisseling tussen burgers en overheid een bedreiging kan vormen voor de voortgang en kwaliteit van een project. Wanneer men niet goed op de hoogte is van de stand van zaken en langs elkaar heen werkt, zorgt dit voor een vertraging van het proces en onbegrip bij betrokkenen.

4.2.4 Conclusie

Er zijn verschillende factoren die er aan kunnen bijdragen dat de invoering van burgerinitiatieven niet kan werken. Deze factoren zijn onderverdeeld in; empathie, toegankelijkheid en inbedding. Het betreffen factoren binnen ambtelijke organisaties, factoren bij burgers en factoren tussen burgers en ambtelijke organisaties.
Factoren binnen ambtelijke organisaties zijn; ruimte (burgers moeten voldoende ruimte krijgen), bureaucratie, verkokering, behoudzucht (bestaande structuren zijn moeilijk te doorbreken) en beperkte visie.

Bij burgers; tijd, resultaat, enthousiasme (wanneer resultaat te lang op zich laat wachten verliest men de motivatie), ontoegankelijke burgerstructuren (initiatiefnemers vormen vaak moeilijk toegankelijke klieken), concreet onderwerp, kaders en wankele rugdekking.

Tussen burgers en ambtelijke organisatie zijn de factoren vooral; slechte communicatie en informatie, geen sleutelfiguren, botsende denk- en handelswijzen en korte termijn oriëntatie.

Uit onderzoek is naar voren gekomen dat vooral de factor empathie erg van belang is. De invoering van burgerinitiatieven moet vooral zo laagdrempelig mogelijk, snel resultaat opleveren en de burgers moeten de ruimte krijgen.
Door deze factoren in de gaten te houden kunnen problemen eerder worden herkend en tevens worden voorkomen.

4.3 Succes factoren burgerinitiatieven

Wat maakt een burgerinitiatief in een wijk nu eigenlijk tot een succes? Zijn er bijvoorbeeld factoren die hier een bijdrage aan leveren en op welke manier. Op deze vraag zal in deze paragraaf antwoord worden gegeven. Er wordt een beeld gegeven van de factoren die belangrijk zijn voor het tot een succes maken van een burgerinitiatief. Er is gekeken naar de toegankelijkheid, wat als eerste aanbod komt. Verder is gekeken naar stimuleren, empathie en inbedding. Hierop volgend wordt een conclusie gegeven.

4.3.1 Toegankelijkheid

Er zijn verschillende factoren die een bijdrage leveren aan het tot een succes maken van burgerinitiatieven in een wijk. In de hierop volgende tekst wordt gekeken naar de factoren in relatie tot de toegankelijkheid.

Voor het tot een succes maken van een burgerinitiatief in een wijk, is het van belang om het initiatief zo laagdrempelig mogelijk te houden. Dit is gebleken uit interviews met de referentiegemeenten. Wanneer burgers teveel obstakels zien is men niet snel geneigd om mee te doen. Het moet niet te veel tijd en moeite kosten, want anders heeft men er geen interesse in.
Het initiatief dient dichtbij de mensen te staan, het moet mensen aanspreken. Wanneer men er geen of weinig binding mee heeft, is men niet snel geïnteresseerd eraan mee te doen. Het initiatief moet onder de mensen leven.

Kleinschalige burgerinitiatieven zijn veelal aantrekkelijker dan grote. Deze zijn vaak beter te overzien. Bij een groot project kan men al snel de motivatie verliezen. Zo als reeds eerder genoemd (zie bovenstaande alinea ‘laagdrempelig’) haken betrokkenen af bij teveel obstakels. Het kan tevens zo zijn dat kleinschaligere initiatieven minder tijd in beslag nemen. Dit spreekt de mensen vaak meer aan, in deze ‘drukke’ maatschappij.

De norm voor burgerinitiatieven verschilt per wijk of buurt. In de ene wijk heeft men hier wel enige ervaring mee en in de andere nog helemaal geen. In de ene buurt met meer ervaring op dit vlak kan men al wat verder gaan met initiatieven dan in wijken met weinig tot geen ervaring. (Boelen, 2011)
Wanneer er al een sociale samenhang in de buurt of wijk is, zal men eerder geneigd zijn mee te doen met een initiatief. Dit heeft onder andere ook weer te maken met de groepsdruk. (Boelen, 2011)

Een netwerk kan er aan bijdragen dat men gebruik kan maken van verschillende expertises. Het is verder van belang om burgers te kunnen betrekken bij een initiatief. Door middel van een netwerk is men in staat veel mensen te bereiken en contacten te leggen. (Boelen, 2011)
Het kan erg lastig zijn om mensen te bereiken. Dit kan bijvoorbeeld door doelgroepen als kinderen via een school te betrekken. Wanneer de school mee doet zijn de kinderen automatisch verplicht om mee te doen. Kinderen staan vaak open voor nieuwe dingen en zijn enthousiast om ergens aan mee te doen. Dit nemen zij ook weer mee naar huis en brengen dit over aan hun ouders. De ouders kunnen dan haast niet anders dan zelf het goede voorbeeld geven.
Vanuit de referentiegemeentes kwam naar voren dat de burgers in deze gemeenten over het algemeen ´zelf´ naar de gemeente toekomen. Er wordt eigenlijk niet echt moeite gedaan om de burgers te bereiken. Het actief mensen benaderen kan vaak juist zelfs een averechts effect hebben, omdat men dan het gevoel krijgt dat het wordt opgelegd.

4.3.2 Stimuleren

In de hier onderstaande tekst wordt gekeken naar de factoren m.b.t. stimuleren, die bijdragen aan het tot een succes maken van burgerinitiatieven in een wijk.

Betrokkenen bij initiatieven moeten enthousiast worden gemaakt om mee te doen en om ze gemotiveerd te houden. Wanneer men enthousiast is, is men gemotiveerd om het project tot een succes te laten worden en een stapje extra te doen. Dit kwam onder andere naar voren uit het interview met een lid van het bewonerscomité. (zie bijlage 8 interview)
Voor veel mensen is een beloning een stimulans mee te doen aan een project. Mensen zijn er gek op om cadeautjes te krijgen. Wanneer men iets kan krijgen, een 'beloning' door een bepaalde actie te verrichten, zal men eerder geneigd zijn om mee te doen. (Zie figuur 15 Impressie uitreiking beloning)

Een partij die een positief imago heeft, kan er voor zorgen dat mensen zich eerder betrokken voelen bij een initiatief. Het zorgt ervoor dat het interessanter wordt om mee te doen. Mensen kunnen dan denken van; 'als zij ook meedoen moet het wel belangrijk en leuk zijn om mee te doen'. Het geeft een initiatief een positieve aantrekkingskracht. (Boelen, 2011)
Mensen willen graag bij een groep horen. Als er een club is of BN'ers die zich ergens voor inzetten, is men eerder geneigd zelf actie te ondernemen. Zij zien de BN'ers als hun grote voorbeeld. (Boelen, 2011)

Als kinderen trots zijn op iets wat zij gemaakt hebben, draagt dit er aan bij dat volwassenen zich er ook voor gaan inzetten. Het geeft mensen een gevoel van; de kinderen zijn er blij mee, dus is het onze taak om te zorgen dat het behouden blijft. Men wil de kinderen niet teleurstellen.

Uit interviews met referentiegemeenten kwam naar voren dat als burgers zich inzetten voor het beheer van hun eigen woon-/werkomgeving zij zich meer verantwoordelijk voelen voor die ruimte. Mensen zien het dan als een stukje van hun zelf, waar zij een bijdrage aan hebben geleverd. Zij zijn dan eerder geneigd op te treden tegen vandalisme, criminaliteit en er voor zorgen dat het ook netjes blijft.
Verder is het gezamenlijk afspraken maken in een groep een stimulans die ervoor zorgt dat men niet snel nee durft te zeggen. Men voelt zich dan al snel de spelbreker. De groepsdruk zorgt ervoor dat men bij elkaar blijft en een project wil laten slagen.

Figuur 15: Impressie uitreiking beloning zwerfvuil opruiming (bron: www.sliedrecht.nl)

4.3.3 Empathie

In de hier opvolgende tekst zal worden gekeken naar de factoren m.b.t. empathie, die bijdragen aan het tot een succes maken van burgerinitiatieven in een wijk.

Burgers zullen allereerst de noodzaak van het initiatief moeten inzien. Wanneer niet helemaal duidelijk is wat het nut is, zal men niet snel geneigd zijn mee te doen. Men wil graag weten wat er mee bereikt kan worden en het resultaat is.
Een duidelijke taakverdeling zorgt ervoor dat men weet wie wat doet. Het zorgt voor overzicht binnen een project. Men werkt zo niet langs elkaar heen en zorgt er zo voor dat het proces vlot kan verlopen.

Uit onderzoek bij de referentiegemeenten kwam naar voren dat burgers graag snel resultaat willen zien bij een project. Wanneer een project te lang duurt en resultaat te lang op zich laat wachten, verliezen betrokkenen de interesse en motivatie. Het initiatief dient dus spoedig resultaat op te leveren.
Het is van belang dat men deze resultaten ook inzichtelijk maakt voor de burger. Wanneer men geen goed beeld heeft van vorderingen, zal men al snel minder gemotiveerd raken. Resultaten kan men bijvoorbeeld zichtbaar maken via een website of nieuwsbrief. Voor de burger is dan goed te zien hoe het project verloopt.
Een goede communicatie en informatie uitwisseling is daarom essentieel voor het laten slagen van een burgerinitiatief. Betrokkenen moeten regelmatig van de stand van zaken op de hoogte worden gehouden. Verder dient er goed overlegd te worden over te nemen besluiten en zal er ook terug gekoppeld moeten worden.

Wanneer mensen zich ‘eigenaar’ voelen van een stukje openbare ruimte, gaat men daar ook meer verantwoording voor dragen. Wanneer anderen iets kapot maken of vervuilen is men eerder geneigd hier tegen op te treden.

Sommige burgers hebben de intentie om een bijdrage te leveren aan de maatschappij. Dat kunnen bijvoorbeeld dak- of thuislozen zijn die door middel van het prikken van zwerfvuil een bijdrage willen leveren aan de maatschappij. (zie figuur 16 Dak en thuislozen ruimen zwerfvuil op) Maar het kunnen ook ‘gewoon’ bewoners van een wijk zijn die het als een taak voelen een bijdrage te leveren aan hun eigen woon-/werk omgeving.

4.3.4 Inbedding

Het is belangrijk dat er een goede ondersteuning is van bijvoorbeeld de overheid. Hierop kan men dan altijd terugvallen en heeft men niet het idee er alleen voor te staan. Hierdoor is men eerder geneigd met een burgerinitiatief te starten. (zie figuur 17 Ondersteuning boomfeestdag)

Figuur 16: Dak- en thuislozen ruimen zwerfvuil op (bron: www.gemeenteschoon.nl)

Figuur 17: Ondersteuning boomfeest-dag m.b.v. materiaal en gereedschap (bron: www.curtevenne.nl)

4.3.5 Conclusie

Er zijn veel factoren die een belangrijke bijdrage leveren aan het succesvol maken van burgerinitiatieven in een wijk. Men kan zo gek niet bedenken of het kan al een bijdrage leveren.

Het is dus niet zo dat men beperkt is tot een enkele factor om een burgerinitiatief te laten slagen, maar van een keur aan mogelijkheden gebruik kan maken.

4.4 Effecten burgerinitiatieven

Deze paragraaf gaat in op de effecten van burgerinitiatieven. Wat levert de een burgerinitiatief op. Er zijn verschillende redenen om burgerinitiatieven in te voeren. Er zijn echter ook een aantal negatieve aspecten die er juist aan bijdragen niet voor de invoering van burgerinitiatieven te kiezen of er nog eens goed over na te denken.
In deze paragraaf worden de aspecten beschreven die de invoering oplevert, zowel in positieve als negatieve zin. Er wordt eerst gekeken naar het sociale aspect, de kwaliteit van de openbare ruimte, individu en ambtelijke organisatie. Tot slot wordt er een conclusie gegeven.

4.4.1 Sociale samenhang

Invoering van burgerinitiatieven heeft op sociaal gebied verscheidene positieve effecten. Uit interviews met referentiegemeenten en literatuurstudies kwam naar voren dat burgerinitiatieven vooral om het sociale aspect worden ingevoerd.

Invoering van burgerinitiatieven draagt bij aan het versterken van de sociale cohesie in een buurt of wijk. Dit is een belangrijke factor gebleken uit de interviews met referentiegemeenten. Bewoners komen meer met elkaar in contact door samen activiteiten te ondernemen, banden onderling worden verstevigd en er ontstaan netwerken.
Samen initiatieven ontplooien en activiteiten ondernemen vergroot de leefbaarheid in een wijk. Er ontstaan contacten tussen burgers, waardoor het gezelliger kan worden in een buurt of wijk. De initiatieven leveren een bijdrage aan de kwaliteit van de openbare ruimte. Dit alles zorgt ervoor dat de gebruiks- en belevingswaarde van de wijk wordt verhoogd.
Door gezamenlijk activiteiten te ondernemen en bewoners zorg te laten dragen voor hun eigen omgeving, gaat men zich verantwoordelijk voelen voor die omgeving. Het voelt dan meer als een ‘eigen’ stukje, waardoor men eerder geneigd is vandalen en vervuilers aan te spreken op hun gedrag. (Meijs, 2012)

Wanneer mensen anderen met activiteiten en initiatieven bezig zien, heeft dit vaak een sneeuwbaleffect. Vooral als het een positieve uitstraling geeft, heeft dit een stimulerend effect. Men wil dan zelf ook al snel graag meedoen of een dergelijke activiteit/initiatief opstarten. (Aalbers, 2002)

Er zijn echter niet alleen maar voordelen. Invoering kan op sociaal gebied ook een negatief effect hebben. Bij de invoering van burgerinitiatieven kan het voorkomen dat er maar een beperkte groep burgers wordt bereikt. Het zijn vaak de burgers in een wijk die het meest op de voorgrond staan of vaste groepjes. Door de activiteiten worden de contacten tussen de betrokkenen nog hechter. Andere bewoners uit de buurt die minder betrokken zijn bij de samenleving, worden dan niet bereikt bij de initiatieven en komen nog verder geïsoleerd te staan.

4.4.2 Kwaliteit openbare ruimte

Nog een veel gehoorde reden om initiatieven in te voeren is voor de kwaliteit van de openbare ruimte. Dit is gebleken uit onder andere interviews en ervaringen van burgers. De kwaliteit van de openbare ruimte kan bij invoering mogelijk worden verhoogd.

Wanneer burgers zelf zorg dragen voor hun eigen leef- en/of werkomgeving kunnen zij de openbare ruimte aantrekkelijker maken en houden. Plantsoenen die bijvoorbeeld normaal gesproken door een gemeente op basis niveau onderhouden worden, kunnen door bewoners op een hoger niveau onderhouden worden. (zie figuur 18 Samen aan het werk) Ze kunnen iets extra's geven wat voor de gemeente niet goed mogelijk is. Door een toenemend verantwoordelijkheidsgevoel wordt een hogere kwaliteit van de buitenruimte bereikt. (Meijs, 2012)
Ook op het gebied van natuur en milieu heeft het een positief effect. Een groene buitenruimte geeft sfeer en heeft een aantrekkingskracht op vogels, vlinders en kleine zoogdieren. Al het 'groen' samen vormt een netwerk van natuurlijke verbindingen door een wijk, dorp, stad en naar buiten. (www.utrecht.nl) Het groen draagt ook bij aan een aantrekkelijk leefklimaat, door het produceren van zuurstof, afvangen van fijn stof en het zorgen voor verkoeling.

Uit interviews met de referentiegemeenten is gebleken dat het een minder punt is wanneer burgers met een initiatief willen stoppen, bijvoorbeeld het onderhouden van een plantsoen. Deze dient dan over het algemeen terug te moeten worden gebracht naar de oorspronkelijke situatie. Veel plantsoenen worden op basis niveau onderhouden. Burgers kiezen er mogelijk voor om er andere beplanting in te zetten en het op een hoger niveau te onderhouden. Voor de gemeente is dit meestal niet haalbaar om dit op hetzelfde niveau als de bewoners te onderhouden. Het zal dan omgevormd moeten worden om het in het huidige beheer te kunnen opnemen.

Figuur 18: Samen aan het werk in de openbare ruimte, draagt bij aan lichamelijke beweging. (bron: www.boxmeer.nl)

4.4.3 Welzijn burgers
Voor de mensen persoonlijk levert invoering een aantal positieve effecten op.

Het gezamenlijk actief bezig zijn in de buitenruimte gaat stress tegen, zorgt voor ontspanning en lichamelijke beweging. (www.utrecht.nl) Het levert een bijdrage aan de geestelijke gezondheid van betrokkenen. Door fysiek bezig te zijn maakt men het stofje endorfine aan wat ervoor zorgt dat men een positief gevoel krijgt.

Ook op het gebied van creativiteit levert het een bijdrage. Wanneer burgers onderling bijvoorbeeld in overleg gaan of al bezig zijn met initiatieven levert dit veelal weer nieuwe ideeën op. Het draagt er aan bij dat men creatiever wordt in denken en doen.

4.4.4 Ambtelijke organisatie
Voor de ambtelijke organisatie zijn er ook verscheidene redenen om burgerinitiatieven in te voeren, zowel in positieve als negatieve zin. Het is dus niet alleen gericht op de burgers en openbare ruimte.

Uit interviews met de referentiegemeenten kwam naar voren dat door burgers de ruimte te geven voor initiatieven, dit de gemeente goodwill oplevert van de burger. De burger voelt zich dan meer serieus genomen door de gemeente en gaat deze dan minder beschouwen als een organisatie met veel regeltjes, waar moeilijk mee te overleggen en dingen te realiseren valt. Het verandert de starre verhouding tussen overheid en burger en zorgt voor draagvlak.

Op financieel gebied zijn er zowel positieve als negatieve effecten. Er hoeft bijvoorbeeld minder controle plaats te vinden door sociale cohesie en betrokkenheid bij de leefomgeving, dit bespaart werk en daarmee dus ook geld. Investeringen en ondernemerschap door de bewoners in de buurt-/wijk, hebben tevens een gunstige invloed op de economie. (Meijs, 2012) Er hoeft verder minder welzijnswerk plaats te vinden doordat bewoners elkaar zelf in de maatschappij betrekken.
Uit interviews met referentiegemeenten is echter ook gebleken dat invoering van burgerinitiatieven vaak op financieel gebied meer kost dan het uiteindelijk oplevert. Er gaat veel tijd zitten in het organisatorische vlak en het contact houden met de betrokkenen. In het gene wat de gemeente bespaart op het onderhoud, wordt dit gecompenseerd in de extra tijd dat men op organisatorisch gebied bezig is. Tevens zijn er vaak de nodige investeringen nodig om met een initiatief te starten.
In het begeleiden van de initiatieven gaat vrij veel tijd zitten. Men moet regelmatig naar betrokkenen toe voor overleg en ondersteuning. Dit brengt binnen de ambtelijke organisatie extra werk met zich mee.

4.4.5 Conclusie
Er zijn diverse redenen om te starten met de invoering van burgerinitiatieven. Het levert veel positieve dingen op, maar kent ook een aantal nadelen.
De invoering kent zo als in het hier bovenstaande beschreven meer positieve dan negatieve aspecten.
Een aantal belangrijke aspecten die invoering oplevert (naar voren gekomen uit literatuurstudie en interviews bij referentiegemeenten) zijn; versterken sociale cohesie, een aantrekkelijke openbare ruimte en het vergroten van de leefbaarheid in een buurt of wijk.
Belangrijk negatief aspect is dat burgerinitiatieven veel tijd in beslag kunnen nemen.

4.5 Randvoorwaarden invoering

Deze paragraaf geeft antwoord op de vraag wat de invoering van burgerinitiatieven vraagt van de burger en de gemeente. De invoering van burgerinitiatieven zal van de burger en gemeente wat vergen. Men dient beide rekening te houden met elkaar en tevens een bijdrage leveren om de initiatieven (succesvol) in te kunnen voeren. Er wordt gekeken uit zowel het oogpunt van de burger als uit die van de gemeente. Allereerst wordt er gekeken naar betrokkenheid, stimuleren, communicatie en organisatie. Aan de hand van deze aspecten zal er tot slot een conclusie worden gegeven.

4.5.1 Betrokkenheid

In de hier opvolgende tekst wordt beschreven wat de invoering vraagt op het gebied van betrokkenheid.

Initiatieven nemen de nodige tijd in beslag. Hier moet men ten alle tijden rekening mee houden. Het kan variëren van dagelijks een aantal uren tot eens per jaar.
Burgers zullen gemotiveerd dienen te zijn. Wanneer men niet enthousiast is vooraanvang van en tijdens de activiteiten, hebben de initiatieven weinig kans van slagen. Men moet er achter staan als betrokkenen. Men zal zich betrokken dienen te voelen bij een initiatief. Men moet het als iets van zich zelf beschouwen. Als betrokken burger dient men niet ver van het initiatief af te staan. Hierdoor is men ook gemotiveerder om een bijdrage te leveren.

Burgers dienen zich verder verantwoordelijk te voelen voor de initiatieven. Het moet door de burger gezien worden als iets om zorg voor te dragen. Bijvoorbeeld verantwoordelijk voelen voor het onderhoud van een plantsoen. De activiteiten/taken die men op zich neemt, moet men naar behoren doen en niet op een ander afschuiven.

Als burger zal men afspraken na dienen te komen tussen de gemeente of eventuele andere betrokkenen. Wanneer afspraken niet serieus worden genomen, kan er een onwerkbare situatie ontstaan tussen burger en gemeente. Men kan er dan niet van elkaar op aan.
Burgerinitiatieven komen vanuit de burger en de gemeente heeft een meer stimulerende en ondersteunende rol. Burgers zullen daardoor het voortouw dienen te nemen.
Verder moeten burgers er zich bewust van gaan worden, dat er een bijdrage van hen gewenst is om de leefbaarheid in een buurt-/wijk te verhogen, sociale cohesie te versterken en de kwaliteit van de openbare ruimte te verhogen. De terugtredende overheid en de overheid die momenteel steeds minder middelen ter beschikking heeft, zal meer over gaan laten aan de burger.

Ook van de ambtelijke organisatie wordt het een en ander gevraagd. Zo zal de ambtelijke organisatie begrip moeten tonen wat burgers kunnen en willen. Men kan niet maar zo alles op de burger afschuiven i.v.m. bijvoorbeeld het ontbreken van kennis en dergelijke. Verder zal men dienen te luisteren naar wat burgers graag willen.
Uit de interviews met referentiegemeenten is verder gebleken dat de ambtelijke organisaties de positieve kanten van initiatieven moeten zien en een idee niet meteen terzijde dienen te schuiven. Hierbij laat men zien dat er altijd mogelijkheden zijn en men openstaat voor ideeën. Het houdt mensen gemotiveerd. Burgers krijgen anders het gevoel dat er alleen maar obstakels zijn. Veel obstakels zijn juist funest.
Betrokkenen zullen de ruimte moeten krijgen met initiatieven. Als gemeente zijnde zal men zo min mogelijk obstakels op moeten werpen. Men moet de ruimte krijgen om ideeën te ontplooien. Er moet een duidelijk evenwicht zijn in het sturen en loslaten. De burger dient niet meteen met de beperkingen geconfronteerd te worden. Anders krijgt men al snel het gevoel dat er niks mogelijk is. Dit verminderd de motivatie bij de burger.

Men dient open te staan voor initiatieven vanuit de burger. Als ambtelijke organisatie moet men zich hier niet voor afsluiten. Binnen ambtelijke organisaties is men vaak erg behoudend en al snel geneigd om zich alleen op de eigen interne kennis te richten. Men vindt veelal dat de burger er toch geen verstand van heeft, want zij hebben er immers niet voor gestudeerd. (WRR, 2012)

Uit de interviews is verder naar voren gekomen dat men als ambtelijke organisatie als het ware er ‘gevoel’ voor moet krijgen. Men moet weten hoe hij/zij met burgers om dient te gaan en initiatieven aanvoelen. Als ambtenaar zijnde dient men zich als het ware te verplaatsen in de burger. Initiatieven bekijken uit het perspectief van de burger.

Betrokkenheid tonen bij initiatieven is verder ook erg belangrijk. Zo zal men bijvoorbeeld als beleidsmedewerker of wethouder regelmatig bij activiteiten aanwezig dienen te zijn. Dit laat de burger zien dat men zich betrokken voelt als gemeente. Het geeft waardering, begrip en respect voor waar men mee bezig is.

4.5.2 Stimuleren

Stimuleren is ook een item wat erg van waarde is m.b.t. de invoering en het een en ander vraagt van de ambtelijke organisatie.

Als gemeente is het wenselijk met de burger mee te denken. Het helpt de burger met eventuele kennis die zij ontberen en het zorgt ervoor dat men serieus wordt genomen. Wanneer men samen overlegd komt men gemakkelijker tot het meest geschikte idee en kunnen verschillende belangen tegenover elkaar afgewogen worden.
De gemeente heeft een meer ondersteunende functie. Men zal de burger dienen te faciliteren waar mogelijk. Dit kan onder andere bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van gereedschap, kennis, het verzorgen van de koffie tijdens activiteiten of het beschikbaar stellen van ruimten voor overleg. Uit interviews met referentiegemeenten en lid bewonerscomité is naar voren gekomen dat dit voor de betrokken burgers voelt als een soort van beloning. Belonen van burgers voor hun inzet is belangrijk als gemeente zijnde. Mensen zijn er gek op om ‘cadeautjes’ te krijgen. Dit werkt als een stimulans en zorgt ervoor dat men zich gewaardeerd voelt. Men neemt de gemeente per slot toch enig werk uit handen.
Verder zijn mensen er gek op om complimenten te krijgen. Als gemeente zijnde zal men betrokkenen regelmatig een complimentje moeten geven. Hierdoor voelt men zich gewaardeerd.
Het belonen van burgers en het geven van complimenten past tevens in de rol van de gemeente om de burger te enthousiasmeren en te stimuleren m.b.t. burgerinitiatieven.

4.5.3 Communicatie

Op het gebied van communicatie wordt het een en ander gevraagd, van zowel de burger als gemeente.

Burgers zullen een goede communicatie en informatie uitwisseling dienen te hebben richting de gemeente. Het is wenselijk dat men van elkaar op de hoogte gehouden wordt, zodat men op de hoogte blijft m.b.t. de stand van zaken en de voortgang van een initiatief. Dit voorkomt dat burgers en gemeente langs elkaar heen werken, gaat vertragingen in het proces tegen en waarborgt de kwaliteit.

Het is verder wenselijk om binnen de ambtelijke organisatie een duidelijke taakverdeling te hebben. Ambtelijke organisaties hebben veelal een ingewikkelde structuur. Er zijn vaak meerdere afdelingen en personen bij een project betrokken. Wanneer er geen duidelijke taakverdeling is, werkt men al snel langs elkaar heen.
Bij de betrokkenen van een initiatief worden een aantal contactpersonen aangewezen. Deze vormen het aanspreekpunt vanuit de burger richting de gemeente. Het zorgt ervoor dat men niet langs elkaar heen werkt. Net als bij de burgergroepen, zullen er binnen de ambtelijke organisatie ook duidelijke contactpersonen dienen te zijn. De burger weet dan waar hij/zij moet zijn en heeft zodoende een ingang bij de gemeente. Anders is het voor de burger vaak lastig de juiste persoon bij de gemeente te bereiken. Ambtelijke organisaties hebben zoals reeds eerder beschreven in de hier bovenstaande tekst, veelal een ingewikkelde en logge structuur. Dit zorgt vaak voor ontoegankelijkheid bij burgers.

Uit interviews met referentiegemeente is gebleken dat men als gemeente zijnde gemaakte afspraken na dient te komen. Vaak richt men zich meer op de burger die afspraken na moet komen, maar het is nog veel belangrijker om als gemeente zijnde de afspraken na te komen. Dit laat zien dat de burger serieus wordt genomen en men professioneel is.

4.5.4 Organisatie
Er zijn een aantal aspecten voor de invoering die specifiek wat vragen van de ambtelijke organisatie.

Zo zal de gemeente enige kaders op dienen te stellen die de randen afbakenen van een project. De kaders vormen een belangrijk leidraad. Het is zo voor alle betrokkenen duidelijk waar men zich aan dient te houden en wat de rollen zijn. De kaders mogen niet te strak zijn zodat ze geen beperking opleveren voor creatieve ideeën. Wanneer er geen duidelijke kaders zijn zal men de draad al snel kwijtraken en vervolgens langs elkaar heen werken.

Verder zal de ambtelijke organisatie op mogelijke burgerinitiatieven ingericht dienen te zijn. Taken en procedures zullen duidelijk moeten zijn, zodat er snel en adequaat op initiatieven kan worden ingespeeld. Snel actie en resultaat is van belang. Wanneer processen te lang duren, zal men de motivatie kwijt raken.

4.5.5 Conclusie
De invoering van burgerinitiatieven vergt verschillende aspecten van zowel de burger als gemeente. Men zal beide een bijdrage moeten leveren aan het succesvol laten verlopen van de invoering. Zo zullen burgers gemotiveerd, verantwoordelijkheid moeten tonen, contactpersonen aanwijzen, afspraken nakomen, initiatief nemen, bewustwording en betrokkenheid moeten tonen. Tevens zal men er rekening mee moeten houden dat initiatieven de nodige tijd kosten.

Wanneer men als gemeente denkt van “wij hoeven niks te doen” en “zij kunnen het wel alleen af” heeft men het mis. De gemeente zal bij de invoering van initiatieven door middel van een aantal factoren een bijdrage kunnen leveren. Men heeft per slot een ondersteunende en stimulerende rol. Verschillende factoren zijn; begrip tonen, positieve kanten zien, meedenken, faciliteren, ruimte geven, complimenteren, belonen, kaders stellen, op ingerichte organisatie hebben, duidelijke contactpersonen, taakverdeling, afspraken nakomen, openstaan, gevoel hebben, betrokkenheid tonen en enthousiasmeren en stimuleren.

4.6 Gemeente Beuningen

Deze paragraaf gaat in op wat het doel is van de gemeente Beuningen met burgerinitiatieven. Er wordt gekeken naar wat algemene gegevens over de gemeente, de organisatie, wat het doel is m.b.t. de invoering van burgerinitiatieven, wat de taken zijn binnen de afdeling Openbare Ruimte en wordt er een afweging gemaakt t.o.v. de gemeente Beuningen.

4.6.1 Over de gemeente

De gemeente Beuningen is een vrij kleine plattelandsgemeente. In 1980 is door de samenvoeging van de plaatsen Beuningen, Ewijk, Weurt en Winssen de huidige gemeente ontstaan. Het heeft een oppervlakte van zo'n 47 km2 en grenst in het oosten aan Nijmegen. De gemeente is gelegen aan de zuidelijke oever van de waal. Winssen is de meest westelijk gelegen plaats en Weurt de meest oostelijke. De gemeente maakt deel uit van de stadsregio Arnhem-Nijmegen. (Gemeente Beuningen, 2013)
Verder grenst de gemeente in het noorden aan gemeente Overbetuwe, in het zuiden aan Wijchen en in het westen aan Druten. (zie figuur 19 Luchtfoto Gemeente Beuningen)

De gemeente heeft zo'n 25.441 inwoners. Dit aantal groeit de komende jaren nog, door onder andere de uitbreiding van de dorpen in de gemeente.
Beuningen is het grootste dorp met de meeste inwoners, zo'n 17.403. Ewijk volgt hierop met 3.554 inwoners. Weurt en Winssen hebben er respectievelijk 2.451 en 2.033. (Gemeente Beuningen, 2013)

De snelwegen A73 en A50 doorkruisen de gemeente en zorgen voor een goede bereikbaarheid. De gemeente ligt in de oksel van knooppunt Ewijk. De komst van de van Heemstraweg in de periode 1927-1959, heeft er voor gezorgd dat Beuningen verbonden werd met Nijmegen in het oosten en aan de westkant de dorpen aan de waal tot aan Zaltbommel. (www.wikipedia.nl) Er zijn tevens diverse buslijnen die de verschillende kernen aan doen.

Figuur 19: Luchtfoto Gemeente Beuningen (bron; maps.google.nl)

Verschillende kerkdorpen
De verschillende dorpen in de gemeente hebben allemaal hun eigen karakteristieke kenmerken. Deze worden hieronder weergegeven.

Beuningen
Beuningen is in de afgelopen jaren sterk gegroeid en daarom ook de meest stedelijke kern. Er is een open gemeenschap met sterke netwerken. De inwoners zijn veelal gericht op Nijmegen. Zij werken of studeren hier. Het is een echt forensendorp. (zie figuur 20 Impressie monumentaal pand Beuningen)

Ewijk
Ewijk is een echt plattelandsdorp. (zie figuur 21 Impressie dijk bij Ewijk) Er is weinig verloop en men is veel op zichzelf gericht. Er is een bruisend verenigingsleven en een sterke sociale samenhang. De afgelopen jaren zijn er door de uitbreiding van woningbouw wel meer mensen uit andere delen van het land komen te wonen.

Winssen
Winssen is net als Ewijk een echt kerkdorp met een hechte gemeenschap. De sociale samenhang is er nog wat groter dan in Ewijk. (zie figuur 22 Impressie landelijke karakter Winssen)

Weurt
Het dorp Weurt is weer anders dan de andere dorpen. Het is een dorp op zich. Het is een hechte gemeenschap, waar men niet snel tussen komt. De wijk is tegen Nijmegen aan gelegen, maar men voelt zich toch een echt dorp. (zie figuur 23 Impressie sluis tussen Weurt en Nijmegen)

Figuur 20: Impressie monumentaal pand Beuningen (bron; www.rijkvannijmegen-promotie.nl)

Figuur 21: Dijk bij Ewijk met op de achtergrond de Ewijkse brug (bron; www.straatkaart.nl)

Figuur 22: Dijkhuisje bij Winssen (Bron; www.roelandmeek.com)

Figuur 23: Sluis bij Weurt (bron; www.wikipedia.org)

4.6.2 Organisatie

Organisatie

Bij de gemeente Beuningen werken ongeveer 220 mensen. Zij zijn verdeeld over zes afdelingen, namelijk; inwoners, sociale zaken, openbare ruimte, ruimtelijke ontwikkeling, financiën en personeel en organisatie. Aan het hoofd van de ambtelijke organisatie staat de directie. Deze bestaat uit twee personen; mw. Kocken en dhr. Van Baaijen. Mw. Kocken is tevens gemeentesecretaris. De directie heeft de leiding over de verschillende afdelingen. Zij zijn verantwoordelijk voor het functioneren van de ambtelijke organisatie en geven leiding. (zie figuur 24 Organogram organisatiestructuur)
De gemeentesecretaris is het hoofd van de ambtenaren en verantwoordelijk voor het functioneren van de ambtenaren. Tevens ondersteund zij het college. (www.beuningen.nl)

Het college van burgemeester en wethouders (B&W) bestaat uit burgemeester dhr. van Eert en wethouders dhr. Hendriks, dhr. Plaizier en dhr. de Klein. Zij zijn samen verantwoordelijk voor het dagelijkse bestuur van de gemeente. (www.beuningen.nl)
Het college maakt de voorstellen waar de raad over moet beslissen en zorgt er tevens voor dat deze worden uitgevoerd.

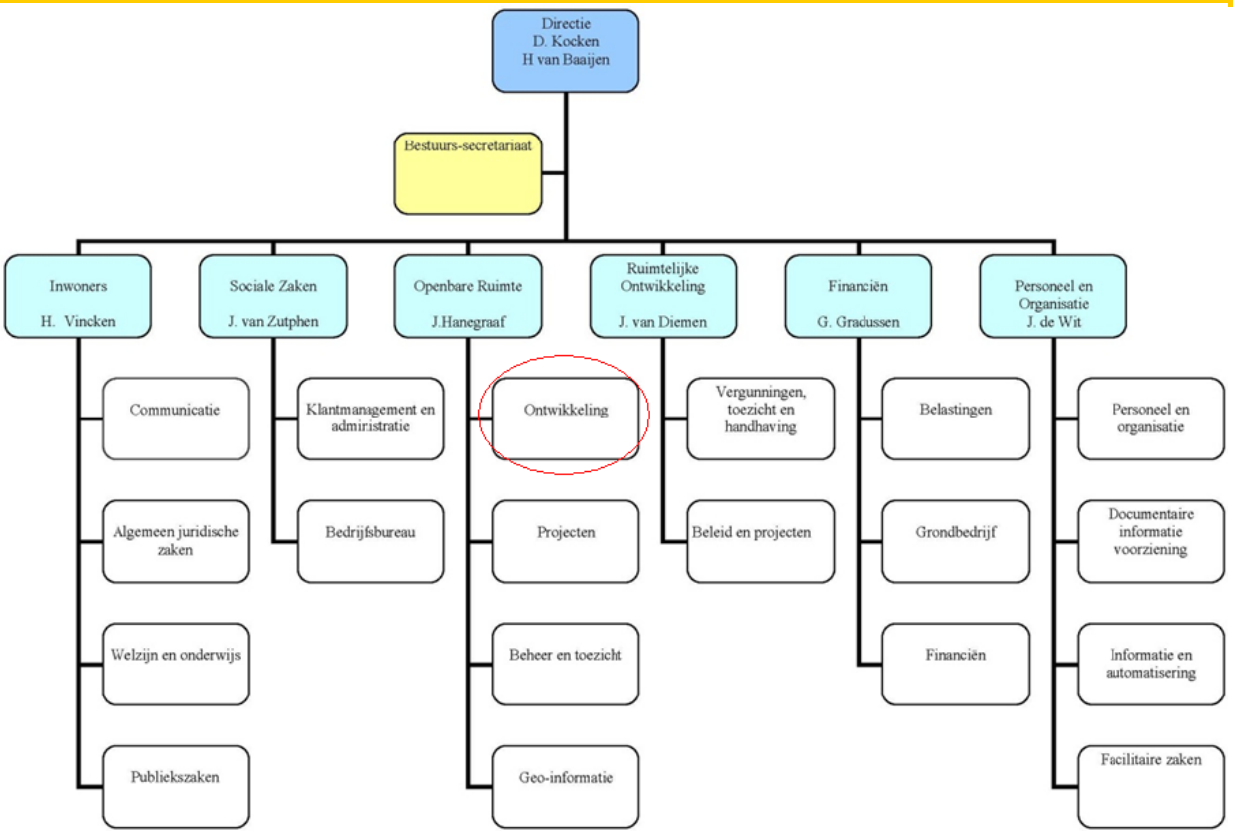
Binnen het college van B&W heeft iedereen zijn eigen taken in relatie tot burgerinitiatieven.

Dhr. van Eert:	- Wettelijke taken - Verbinder partijen
Dhr. Hendriks:	- Speciaal belast met Beuningen-West en Ewijk - Maatschappelijke zorg - Coördinatie leefbaarheid - Welzijn burgers
Dhr. de Klein:	- Speciaal belast met Weurt, Beuningen-Oost en -Noord, Beuningse Veld
Dhr. Plaizier:	- Speciaal belast met Winssen, Beuningen-Midden en omgeving Asdonck - Coördinatie communicatie en burgerparticipatie - Beheer openbare ruimte

Het college van B&W is momenteel bezig met het project ‘de gemeente & u: in gesprek’. Bij dit project gaat het college de dorpen in om met inwoners te praten over hun buurt, wijk of dorp. Dit kunnen gesprekken zijn over wat er goed gaat, maar ook wat er eventueel beter kan.

Het algemene bestuur van de gemeente is de gemeenteraad. De gemeenteraad stelt in grote lijnen het beleid vast. Zij nemen de beslissingen en controleren of het college zijn taak goed uitvoert.

De gemeenteraadsleden worden eens in de vier jaar gekozen door de inwoners van de gemeente.

Figuur 24: Organogram organisatie structuur gemeente Beuningen. Vanuit werkveld 'ontwikkeling' is aan dit onderzoek gewerkt. (bron: www.beuningen.nl)

4.6.3 Rollen binnen afdeling Openbare Ruimte

Binnen de afdeling Openbare Ruimte zijn de twee wijkcoördinatoren bezig met burgerinitiatieven.
Zij zijn de contactpersonen tussen de gemeente en de burger. Bij hen komen de burgerinitiatieven binnen en zij gaan er vervolgens mee aan de slag. Zij vormen het centrale punt en beoordelen het initiatief.
Wanneer er initiatieven binnenkomen worden deze in het wekelijkse overleg tussen de wijkcoördinatoren en de afdelingsmanager Openbare Ruimte besproken. Er wordt dan gekeken wat men met het initiatief kan, of het haalbaar is en welke medewerkers van de afdeling er verder bij betrokken kunnen worden. Hierbij kan men denken aan beleidsmedewerkers, ontwerpers, verkeerstechnici, buitendienst, beheerders en projectleider groen.
Alles wordt eigenlijk intern binnen de afdeling geregeld. Eventuele andere afdelingen die er bij betrokken worden zijn voornamelijk communicatie en inwoners.
Verder wordt altijd de wethouder met het beheer van de openbare ruimte in zijn portefeuille er bij betrokken.
Als er projecten op grote schaal zijn, wordt er een collegevoorstel opgesteld met daarin het plan zodat het B&W erover kan beslissen. Wanneer het projecten op grote schaal betreffen, zal de gemeenteraad erover beslissen.
Er zijn de afgelopen jaren maar enkele initiatieven geweest in de gemeente Beuningen. Het betreft eendenkroos verwijderen bij straat de 'Nettenknoper' en een initiatief in de straat 'Haspel' voor het omvormen van een plantvak. Het is de bedoeling dat de bewoners deze ook gaan onderhouden. Beide initiatieven lopen momenteel nog. Die van het eendenkroos verwijderen is al een aantal jaar bezig, in de 'haspel' is men nog in de beginfase.
Momenteel is men bezig met het beoordelen van een initiatief in de Meerkoetlaan in Beuningen. Het betreft het omvormen van de plantsoenen en het mogelijk in zelfbeheer nemen hiervan door de bewoners.
Men heeft de buurtverenigingen in Beuningen proberen te benaderen m.b.t. burgerinitiatieven. Hier is alleen weinig tot geen reactie opgekomen. De wijkcoördinatoren proberen momenteel wel door het oprichten van een facebook pagina, artikelen in weekbladen en de gemeentelijke website, burgers te stimuleren met initiatieven te komen. Het ontbreekt momenteel echter binnen de afdeling nog aan duidelijke kaders.

4.6.4 Doel gemeente Beuningen

Het algehele doel van de gemeente Beuningen met de invoering van burgerinitiatieven is om de zelfredzaamheid en betrokkenheid van de burger bij de leefomgeving te vergroten, de sociale cohesie te versterken en eventueel de kwaliteit van de buitenruimte te verhogen.
Tijdens het onderzoek kwam aan het licht dat betrokkenen op een lijn zaten qua doel, maar dat men ook veelal zijn eigen ideeën heeft. (zie interviews wethouder, manager en wijk coördinatoren in bijlage 5, 6 en 7) De wijkcoördinatoren kijken vooral praktischer naar de invoering. Bijvoorbeeld hoe gaat de invoering in zijn werk, hoe komen de taken binnen de organisatie te liggen, is men er veel tijd mee kwijt en dergelijke. Dit is begrijpelijk omdat zij degene zijn die er het meest vanuit de praktijk mee te maken krijgen. De afdelingsmanager staat er ook erg positief tegenover. Hij is vooral benieuwd naar hoe men de burger dient te bereiken en actief te maken m.b.t. initiatieven. Voor de manager is het echter pas echt een succes wanneer er zoveel initiatieven zijn dat men initiatieven af moet gaan wijzen, omdat er bijvoorbeeld geen middelen beschikbaar zijn. Voor de wethouder ligt dit weer heel anders is gebleken uit het interview. Deze vindt het al een succes dat men er nu überhaupt over nadenkt, praat en er onderzoek naar doet. Zo kan men zien dat er een algeheel doel is, maar betrokkenen er toch verschillend tegenover staan.

4.6.5 Betekenis onderzoeksresultaten voor Gemeente Beuningen

Aan de hand van de uitkomsten van het onderzoek naar burgerinitiatieven zullen er afwegingen moeten worden gemaakt ten opzichte van de gemeente Beuningen. Het zal vertaald dienen te worden naar deze gemeente. Wat geldt bijvoorbeeld specifiek voor de gemeente Beuningen, wat kan wel/niet, wat kan men bij voorbaat al uitsluiten, waar zal men rekening mee moeten houden enzovoort.

Afdeling

Uit onderzoek is gebleken dat ambtelijke organisaties veelal moeilijk toegankelijk zijn voor burgers. Voor de invoering van burgerinitiatieven is het van belang dat er binnen de ambtelijke organisatie een duidelijke taakverdeling en contactpersonen moeten zijn. Dit is bij de gemeente Beuningen wel het geval. De wijkcoördinatoren zijn met de initiatieven belast en het eerste aanspreekpunt. Doordat klachten van burgers voortaan direct naar de gemeentewerf worden doorgeschoven, hebben zij naar verwachting voldoende ruimte binnen hun takenpakket.

Ambtelijke organisatie

Intern binnen de ambtelijke organisatie zit men qua doel op een lijn. Echter onderling houdt men er wel verschillende ideeën op na. Zo kijkt de een wat praktischer en is het voor de ander pas een succes als er ‘veel’ initiatieven komen. Het is belangrijk dat men realistisch is. Wanneer er enkele initiatieven komen, zal men hier in het begin al erg tevreden mee moeten zijn. Alle initiatieven zijn meegenomen, hoe klein deze ook zijn. Voor de komende jaren is het niet realistisch dat er zoveel initiatieven komen, dat men zelfs nee moet verkopen. Bij de burger ontbreekt het nog aan ervaring en leeft het ‘nog’ niet. Ook intern binnen de gemeente is er weinig ervaring mee, maar begint het langzaam aan wel een beetje te leven. Het is erg belangrijk dat zowel de burger als de ambtenaren enthousiast worden gemaakt m.b.t. de invoering. Wanneer dit niet gebeurd, komt de invoering heel moeilijk van de grond.
Dat het begrip burgerinitiatieven intern bij gemeenten niet leeft, kwam naar voren uit het telefonisch contact met referentie gemeenten. Bij driekwart van de telefonische gesprekken wist degene die de telefoon op nam niet wat burgerinitiatieven waren. Men wist vaak niet naar welke persoon of afdeling doorverbonden moest worden. Dit was voornamelijk het geval bij de gemeenten met minder lange ervaring op dit gebied.

Het onder de aandacht brengen bij medewerkers en deze enthousiast maken, kan men mogelijk doen door middel van workshops en excursies naar voorbeeldprojecten te organiseren. Burgers zou men enthousiast kunnen maken door bijvoorbeeld succesvolle voorbeeldprojecten te laten zien en lopende projecten in de eigen gemeente, door middel van publicaties onder de aandacht te brengen.

Het is verder van belang dat de gemeente dicht bij de burger komt te staan. Momenteel is dit nog niet het geval, maar hier is men als gemeente zijnde momenteel wel meer mee bezig door onder andere het project de “gemeente en u”. Dit project is vooral gericht op het college van B&W wat probeert de obstakels tussen de burgers te verkleinen. Echter is het ook wenselijk dat dit gaat gelden voor de gehele ambtelijke organisatie. Dit ontbreekt momenteel nog teveel.

Financiën
Ter ondersteuning zal er een budget beschikbaar dienen te zijn. Dit is momenteel bij de gemeente Beuningen wel het geval. Men moet er alleen niet vanuit gaan dat invoering van burgerinitiatieven besparingen opleveren. Men zal tevreden moeten zijn als het kosten neutraal wordt uitgevoerd. Het is wel wenselijk dat bij gebrek aan middelen er eventueel een mogelijkheid is voor het verhogen van het budget. Het is namelijk erg vervelend wanneer men initiatieven bij gebrek aan middelen moet af wijzen. Dit gaat ten kosten van de motivatie bij burgers.

Contacten met burgers
Bij de referentiegemeenten is gebleken dat burgers vooral zelf de gemeente benaderen voor initiatieven. Bij de gemeente Beuningen probeert men juist actief de burgers te benaderen om met initiatieven te komen. Het te actief benaderen van mensen kan een averechts effect hebben, omdat men dan het gevoel krijgt dat het wordt opgelegd. Men kan de burger wel stimuleren met initiatieven te komen, maar moet daar niet te veel druk op gaan leggen. Zo heeft de gemeente Beuningen geprobeerd buurtverenigingen te benaderen om met initiatieven te komen. Hier is heel weinig tot geen respons op gekomen.

Dorpen
Uit onderzoek is naar voren gekomen dat wanneer er al enige sociale samenhang is in een buurt of wijk, men eerder geneigd is mee te doen met een initiatief. In de dorpen Ewijk, Winssen en Weurt is er over het algemeen al een vrij sterke sociale samenhang. Dit in tegenstelling tot het ‘forensen’ dorp Beuningen. In Beuningen zal het daarom lastiger zijn een initiatief van de grond te krijgen. Inwoners van Beuningen hebben door hun werk vaak minder tijd om deel te nemen aan initiatieven. Een verschillende aanpak voor de dorpen is daarom wenselijk. De initiatieven zullen in Beuningen vooral kleinschalig en weinig tijd in beslag dienen te nemen. Het is wenselijk dat de initiatieven vooral gericht zijn op het versterken van de sociale cohesie, want deze ontbreekt hier immers veelal.
In de dorpen Ewijk, Winssen en Weurt kan men zich wel meer kunnen richten op reguliere initiatieven als het onderhouden van plantsoenen. De sociale samenhang is hier over het algemeen al vrij sterk. Op dit vlak is vaak weinig winst te behalen. Er kan wat meer gericht worden op het verhogen van de kwaliteit van de openbare ruimte.

De grote meerderheid van de inwoners heeft nog geen ervaring met burgerinitiatieven en een enkeling enige ervaring. Er zijn in de gehele gemeente in het verleden maar enkele initiatieven geweest. (zie figuur 25 Impressie initiatief verwijderen eendenkroos)

Figuur 25; impressie burgerinitiatief verwijderen eendenkroos gemeente Beuningen. (Bron; www.beuningen.nl)

4.6.5 Conclusie

De gemeente Beuningen is een kleine plattelandsgemeente, gelegen aan rivier de Waal en grenzend aan onder meer de stad Nijmegen. De dorpen hebben ieder hun eigen karakteristieke kenmerken. Beuningen is een echt forensendorp gericht op Nijmegen. Ewijk, Winssen en Weurt daarentegen zijn kleine hechte dorpsgemeenschappen met een vrij sterke sociale samenhang.
Er is binnen de gemeente weinig ervaring met burgerinitiatieven. Er zijn al wel een aantal initiatieven geweest. Het ontbreekt echter nog aan duidelijke kaders.
Binnen de afdeling Openbare Ruimte zijn de taken m.b.t. de invoering van burgerinitiatieven en verantwoordelijkheden goed afgestemd. Zo zijn de wijkcoördinatoren degene die de initiatieven beoordelen en andere medewerkers erbij betrekken.
Het doel van de gemeente is vooral de zelfredzaamheid en betrokkenheid van de burger bij de leefomgeving te vergroten, de sociale cohesie te versterken en de kwaliteit van de buitenruimte te verhogen.

Binnen de ambtelijke organisatie zit men qua doel op een lijn, alleen leeft het nog niet binnen de organisatie. Ook bij de burgers leeft het momenteel nog weinig.
De gemeente probeert de burgers te benaderen om met initiatieven te komen. Dit heeft weinig resultaat opgeleverd. Het te actief benaderen kan tevens zelfs een negatief effect opleveren.

In Ewijk, Winssen en Weurt is de sociale samenhang groter dan die in het ‘forensen’ dorp Beuningen. In Beuningen zal het daarom lastiger zijn een initiatief van de grond te krijgen. Een verschillende aanpak kan dan wenselijk zijn.
In Beuningen zullen de initiatieven meer kleinschalig zijn en gericht op het verhogen van de sociale cohesie. In Ewijk, Winssen en Weurt kunnen door de al aanwezige sociale samenhang, de initiatieven meer regulier van aard zijn en gericht op de kwaliteit van de openbare ruimte.

H.5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de conclusies van dit onderzoek gepresenteerd. Als eerste zal er een algemene conclusie worden gegeven met een beantwoording van de centrale vraag. Hierna worden de deelvragen behandelt. Uiteindelijk worden aan de hand van de conclusies aanbevelingen gedaan. Deze aanbevelingen vormen een belangrijk uitgangspunt voor de adviserende fase.

5.2 Algemene conclusie en beantwoording centrale vraag

'Wat zijn geschikte vormen van burgerinitiatieven, zowel in ontwikkeling als beheer, voor de gemeente Beuningen?'

Er is uit onderzoek gebleken dat er erg veel verschillende vormen van burgerinitiatieven zijn, zowel in ontwikkeling als beheer. Het is een breed onderwerp en gaat van kleinschalige vormen als papierprikken, tot grootschalige vormen als ecologische wijken die geheel in het beheer zijn bij de bewoners.

Er zijn in de afgelopen jaren verschillende maatschappelijke trends en ontwikkelingen geweest die invloed hebben gehad op de wens van invoering van burgerinitiatieven. Momenteel vormt de terugtredende overheid een belangrijke ontwikkeling.

Om de invoering van burgerinitiatieven goed te laten verlopen en het tot een succes te maken moet er rekening gehouden worden met verschillende factoren. De voornaamste factoren zijn toch vooral; zo min mogelijk obstakels, snel resultaat, een goede communicatie en informatie uitwisseling en een goede ondersteuning.

De afdeling Openbare Ruimte van de gemeente Beuningen is al aardig op de invoering ingericht. Binnen de afdeling van de gemeente zijn de taken en verantwoordelijkheden m.b.t. de invoering van burgerinitiatieven goed afgestemd. Binnen de ambtelijke organisatie zit men qua doel op een lijn, alleen leeft het nog niet echt binnen de organisatie.
Voor de invoering is het van belang dat de gemeente dichter bij de burgers komt te staan. Momenteel ontbreekt dit nog teveel. De obstakels tussen gemeente en burger zullen moeten worden verkleind.
Als gemeente zijnde moet men de invoering van burgerinitiatieven niet zien als iets wat een besparing oplevert op het groenbeheer. Invoering zal vooral gericht dienen te zijn op het versterken van de sociale cohesie en het verhogen van de kwaliteit van de openbare ruimte.

De dorpen in de gemeente verschillen van elkaar. Hiermee zal men met de invoering rekening dienen te houden.
Zo is het dorp Beuningen een echt forensen dorp met weinig sociale binding. Dit in tegenstelling tot Ewijk, Winssen en Weurt, waar wel een vrij sterke sociale binding is.
Voor Beuningen en de dorpen Ewijk, Winssen en Weurt is een verschillende aanpak daarom wenselijk.
Voor het dorp Beuningen zijn kleinschalige en kortdurende initiatieven aan te bevelen die vooral gericht zijn op het verhogen van de sociale cohesie.

Voor de dorpen Ewijk, Winssen en Weurt kan men zich meer richten op het verhogen van de kwaliteit van de openbare ruimte. De sociale samenhang is hier over het algemeen al vrij hoog. In deze dorpen zijn meer structurele initiatieven aan te bevelen.

5.3 Conclusies onderzoeksvragen

Deelvragen een, twee en drie over respectievelijk burgerinitiatieven, maatschappelijke trends en ontwikkelingen en burgerinitiatieven? Juist nu! vormen de theoretische achtergrond en zijn beantwoord aan de hand van literatuurstudies. Deelvragen vier, vijf, zes, zeven en acht over respectievelijk aandachtspunten, succesfactoren, effecten, randvoorwaarden en gemeente Beuningen vormen de onderzoeksresultaten. De resultaten zijn gebaseerd op onder andere het hoofdstuk theoretische achtergrond, aanvullende literatuurstudie en de praktijk.

Deelvraag 1: Wat is/zijn burgerinitiatieven en welke vormen zijn er?

Burgerinitiatieven zijn ideeën vanuit de burger die gestimuleerd worden door de overheid. Er wordt sinds enkele jaren steeds meer het initiatief overgelaten aan de burger. De (gemeente) overheid ondersteund hierbij.
Er zijn heel veel verschillende vormen van initiatieven, zowel kleinschalige als papierpikken tot grootschalige als ecologische wijken die geheel in het beheer zijn bij de bewoners.

Deelvraag 2: Wat zijn maatschappelijke trends en ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de wens van invoering van burgerinitiatieven?

Momenteel heeft de terugtredende overheid een belangrijke invloed op de invoering van burgerinitiatieven. Er wordt steeds meer het initiatief overgelaten aan de burger. Tevens kan men door de opkomst van internet en nieuwe (sociale) media, ten alle tijden informatie opzoeken over ieder mogelijk onderwerp. Men voelt zich al snel specialist. Hierdoor is men kritischer geworden en sneller geneigd initiatieven te nemen. Burgers gaan er niet meer blindelings vanuit dat de overheid de gewenste kennis in huis heeft.

Deelvraag 3: Waarom zouden juist nu, in een steeds individualistischere maatschappij, burgerinitiatieven een kans van slagen hebben?

Juist in deze individualistische maatschappij is het van belang om de sociale cohesie te verhogen en burgers betrokken te maken bij hun eigen woon- en werkomgeving. In deze maatschappij is een soort van verlangen ontstaan naar meer begrip voor elkaar en het versterken van de saamhorigheid. Het brengt burgers onder andere dichter tot elkaar, biedt ontspanning en kan tevens bijdragen aan een positiever gevoel bij betrokkenen.

Deelvraag 4: Wat zijn factoren waardoor burgerinitiatieven niet kunnen werken?

Er is vooral gericht op empathie, toegankelijkheid en inbedding. In het onderstaande worden de belangrijkste aandachtspunten weergegeven. Er wordt tevens een afweging gemaakt met de gemeente Beuningen.

Empathie:
Burgers moeten genoeg ruimte krijgen. Er zal een duidelijk evenwicht moeten zijn in het sturen en loslaten.
Tijd is ook een belangrijke factor. Betrokkenen willen graag zo snel mogelijk resultaat zien, anders raakt men het enthousiasme kwijt.

Toegankelijkheid:
Een toegankelijke en open ambtelijke organisatie zorgt ervoor dat de burger niet verstrikt raakt in de vaak ingewikkelde en logge structuur van deze organisaties. Dit voorkomt trage en ingewikkelde processen.
Een duidelijke taakverdeling zorgt ervoor dat men weet waar men moet zijn en hoe taken verdeelt zijn.

Inbedding:
Burgers hebben ondersteuning nodig van de overheid om een project van de grond te krijgen. Hierdoor voelen betrokkenen zich gestimuleerd en serieus genomen.
Veder moet er een duidelijke informatie en communicatie uitwisseling zijn. Dit voorkomt langs elkaar heen werken, vertragingen in het proces en onbegrip bij betrokkenen.

Door deze factoren in de gaten te houden, kunnen mogelijke problemen eerder worden herkend en voorkomen.

Gemeente Beuningen
Binnen de afdeling openbare ruimte van de gemeente Beuningen zijn de taken en verantwoordelijkheden duidelijk afgestemd. De gemeente staat momenteel echter nog te ver van de burger af. Er zullen minder obstakels moeten zijn tussen burger en gemeente.

Deelvraag 5: Wat maakt een burgerinitiatief in een wijk tot een succes?

Er is gericht op de factoren toegankelijkheid, stimuleren, empathie en inbedding. In het onderstaande worden aan de hand van deze begrippen de belangrijkste aandachtspunten weergegeven. Een aantal aspecten hebben een relatie met de aandachtspunten uit deelvraag 4. Er is tevens een afweging gemaakt met de gemeente Beuningen.

Toegankelijkheid:
Het is van belang het initiatief zo laagdrempelig mogelijk te houden. Wanneer burgers teveel obstakels zien zijn zij niet snel geneigd mee te doen. Kleinschalige initiatieven zijn daarom veelal aantrekkelijker dan grote initiatieven. Deze nemen vaak minder tijd is beslag.
Tevens zal men in wijken waar al enige sociale samenhang is eerder geneigd zijn mee te doen met een initiatief.

Stimuleren:
Betrokkenen dienen enthousiast te worden gemaakt om mee te doen en gemotiveerd te houden. Hierdoor zal men betrokkenen moeten stimuleren met een beloning.

Empathie:
Burgers willen graag snel resultaat zien bij een project. Wanneer resultaat te lang op zich laat wachten, verliezen de betrokkenen de interesse en motivatie. Deze resultaten zullen ook inzichtelijk gemaakt moeten worden voor de betrokkenen. Een goede communicatie en informatie uitwisseling is daarom essentieel.

Inbedding:
Een goede ondersteuning van de overheid is nodig. Hierop kan men ten alle tijden terugvallen. Dit is een motivatie en geeft zekerheid aan burgers om mee te doen.

Gemeente Beuningen
Om burgers te stimuleren is het wenselijk ze te belonen. Momenteel wordt dit alleen gedaan door het bieden van ondersteuning. De gemeente is van plan om resultaten inzichtelijk te maken. Zo is er onder andere een facebook pagina ontwikkeld. Dit is een goede ontwikkeling.
Men richt zich momenteel nog te weinig op wijken waar al enige sociale samenhang is. Hier is men mogelijk sneller geneigd met een initiatief mee te doen.

Deelvraag 6: Wat levert de invoering van burgerinitiatieven op?

Invoering van burgerinitiatieven levert verscheidene effecten op, zowel positief als negatief. Deze zijn ingedeeld naar sociale samenhang, kwaliteit openbare ruimte, welzijn burgers en ambtelijke organisatie. De belangrijkste effecten worden in het hier onderstaande beschreven.

Sociale samenhang:
Uit onderzoek is gebleken dat burgerinitiatieven vooral ingevoerd worden om het sociale aspect. Invoering draagt bij aan het versterken van de sociale cohesie in een buurt of wijk. Bewoners komen meer met elkaar in contact, onderlinge banden worden verstevigd en er ontstaan netwerken.

Kwaliteit openbare ruimte:
Nog een veel gehoorde reden voor invoering is de verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimte. Door een toenemend verantwoordelijkheidsgevoel wordt een hogere kwaliteit van de buitenruimte bereikt. Een minder punt is wanneer betrokkenen willen stoppen met een initiatief. Bij een groenvak zal deze dan moeten worden omgevormd naar de oorspronkelijke situatie, om het in het huidige beheer te kunnen opnemen.

Welzijn burgers:
Gezamenlijk actief bezig zijn gaat stress tegen, zorgt voor ontspanning en lichamelijke beweging. Tevens levert het een bijdrage aan het creatieve denk- en werkniveau.

Ambtelijke organisatie:
Wanneer de overheid burgers de ruimte geeft, levert dit goodwill op van de burger. Het zorgt voor draagvlak en verandert de starre verhouding tussen overheid en burger.
Op financieel vlak kan invoering vaak meer kosten dan opleveren. In het gene wat is bespaard op onderhoud, wordt dit meestal gecompenseerd met de extra tijd die men op organisatorisch gebied bezig is. Verder gaat er in het begeleiden vrij veel tijd zitten.

Gemeente Beuningen
De gemeente Beuningen ziet de invoering vooral als een middel om de sociale samenhang in de dorpen en wijken te verhogen. Tevens is het de bedoeling dat de kwaliteit van de openbare ruimte erdoor wordt verhoogd.

Deelvraag 7: Wat vraagt de invoering van burgerinitiatieven van de burger en van de gemeente?

De invoering van burgerinitiatieven vergt het een en ander van zowel de burger als gemeente. Er is gekeken naar betrokkenheid, stimuleren, communicatie en organisatie.

Betrokkenheid:
Burgers zullen gemotiveerd dienen te zijn. Men moet zich betrokken voelen bij een initiatief.
De ambtelijke organisatie zal open moeten staan voor ideeën. Burgers moeten de ruimte krijgen hierin, met zo min mogelijk obstakels.
Verder moeten de burgers er zich bewust van zijn dat een bijdrage van hen gewenst is gezien de terugtredende overheid. Het is wenselijk dat de burger met de initiatieven komt.

Stimuleren:
Men zal de burger moeten ondersteunen waar nodig. Dit voelt bij betrokkenen vaak al als een beloning. Belonen van burgers voor hun inzet zorgt voor een gevoel van waardering en werkt als een stimulans.

Communicatie:
Een goede communicatie en informatie uitwisseling is wenselijk. Dit voorkomt langs elkaar heen werken, vertragingen in het proces en waarborgt de kwaliteit. Een duidelijke taakverdeling levert hier ook een belangrijke bijdrage aan.

Organisatie:
De ambtelijke organisatie zal op mogelijke burgerinitiatieven ingericht moeten zijn. Taken en procedures zullen duidelijk moeten zijn, zodat men snel en adequaat op initiatieven kan in spelen. Verder zullen er enige kaders aanwezig dienen te zijn. Deze kaders vormen een belangrijk leidraad.

Gemeente Beuningen
Momenteel leeft de invoering van burgerinitiatieven nog te weinig in Beuningen. Men komt maar heel sporadisch met initiatieven. Ook intern binnen de ambtelijke organisatie leeft het nog niet echt.
Belonen gebeurd door het bieden van ondersteuning. Mogelijk kan men dit ook nog op een andere manier doen.
Binnen de afdeling openbare ruimte is een duidelijke taakverdeling aanwezig. Dit in tegenstelling tot de ambtelijke organisatie, waar taken en procedures nog niet helemaal duidelijk zijn. Er zijn tevens nog geen duidelijke kaders.

Deelvraag 8: Wat is het doel van de gemeente Beuningen met burgerinitiatieven?

Het doel van de gemeente Beuningen met de invoering van burgerinitiatieven is om de zelfredzaamheid en betrokkenheid van de burger bij de leefomgeving te vergroten en de sociale cohesie te versterken. Naast het voornaamste sociale aspect, is het wenselijk dat invoering een bijdrage levert aan de kwaliteit van de openbare ruimte.

5.4 Aanbevelingen

In deze paragraaf worden aan de hand van de conclusies aanbevelingen gedaan, voor geschikte vormen van burgerinitiatieven in de gemeente Beuningen. Tevens worden er aanbevelingen gedaan die betrekking hebben op de invoering in de gemeente Beuningen.

5.5.1 Aanbevelingen

- Voor Beuningen en de dorpen Ewijk, Winssen en Weurt is een verschillende aanpak wenselijk. Voor het dorp Beuningen zijn kleinschalige en kortdurende initiatieven aan te bevelen die vooral gericht zijn op het verhogen van de sociale cohesie. Men kan hierbij denken aan vormen als; inplanten van boomspiegels en het houden van 'Tornado' acties (opschoonacties) in de wijk.

- Voor de dorpen Ewijk, Winssen en Weurt kan men zich meer richten op het verhogen van de kwaliteit van de openbare ruimte. De sociale samenhang is hier over het algemeen al vrij hoog. In deze dorpen zijn meer structurele initiatieven aan te bevelen. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld het onderhoud van plantsoenen en groenstroken.

5.5.2 Verdere aanbevelingen

- Binnen de ambtelijke organisatie leeft de invoering van burgerinitiatieven momenteel nog te weinig. Het is voor de invoering van belang dat de medewerkers meer kennis op dit gebied opdoen en enthousiast worden gemaakt. Het is daarom aan te bevelen workshops te geven en excursies te organiseren naar voorbeeldprojecten.
- Het ontbreekt momenteel nog aan duidelijke kaders m.b.t. de invoering van burgerinitiatieven. Deze moeten er wel komen, zodat zowel voor iedereen binnen de ambtelijke organisatie als de inwoners de kaders helder zijn.
- Heb geduld! Je bent namelijk bezig met een cultuurverandering in de ambtelijke organisatie. Deze omslag zal de nodige tijd kosten.
- Er is binnen dit onderzoek geen onderzoek gedaan naar hoe de inwoners van de gemeente Beuningen tegenover burgerinitiatieven staan. Om hier een goed beeld van te krijgen, is het aan te bevelen dit in het vervolg nog wel te doen. Zo krijgt men een beter beeld van wat er allemaal leeft/speelt en of burgerinitiatieven wel een kans van slagen hebben.
- De ambtelijke organisatie zal dichter bij de burger moeten komen te staan. Momenteel zijn er nog teveel obstakels. Het momenteel lopende project 'de gemeente en u' is teveel gericht op het B&W. Het is van belang dat deze gericht wordt op het gehele ambtelijke apparaat.
- Het is wenselijk dat de inwoners van de gemeente enthousiast worden gemaakt. Dit kan door over succes en voorbeeldprojecten te communiceren. Het moet voor de burger verleidelijk zijn met een initiatief te komen. De stap naar de gemeente, zal tevens zo klein mogelijk moeten zijn.
- Het is tevens aan te bevelen scholen in de gemeente bij burgerinitiatieven te betrekken. Er wordt dan al snel een grote groep mensen bereikt. Kinderen vormen tevens een stimulans voor ouders om mee te doen.
- Om vooral de kwaliteit van de openbare ruimte in de gemeente een 'boost' te geven zou men een a tweemaal in het jaar een plantjesmarkt kunnen organiseren voor de inwoners. De gemeente stelt dan plantmateriaal beschikbaar waarmee de inwoners van de gemeente hun tuin kunnen opfleuren. Dit levert een positieve bijdrage aan de beeldkwaliteit van de openbare ruimte. Het levert de gemeente tevens veel goodwill op van haar burgers.

H.6 Colofon

Copyright © 2013 Jan-Willem Crum

Schrijver: Jan-Willem Crum

Jaar van uitgave: 2013

In kader van: Afstuderen

Drukker: Gemeente Beuningen

Binder: Gemeente Beuningen

Lettertype: Arial

H.7 Literatuurlijst

Literatuur

Boelen D. et al. (2011) *Participeren doe je zo…* Vlissingen: Gemeente Vlissingen.

Denters. S.A.H. (2013) *Burgers maken hun buurt.* Den Haag: Digital4

Emy Bothe, Willem Salet, Yessica Winkel. (2012) *Plan van aanpak zelfbeheer.* Arnhem: HAN

Gemeentegids Beuningen 2013

Irini Salverda en Rosalie van Dam. (2008) *Burgers en landschap deel 1.* Wageningen: Alterra Wageningen UR

Ir. C.B.E.M. Aalbers. (2002) Concept *CONTACTEN DOOR CONTRACTEN; Bewoners beheren openbare ruimte in Utrecht.* Wageningen: Alterra

Knottnerus J.A. et al. (2012) *Vertrouwen in burgers.* Amsterdam: Amsterdam University Press.

Kruit. J. et al. (2011) *bewonersparticipatie in het openbaar groenbeheer.* Wageningen: Grafisch Service Centrum

Meijs. A. (2012) *Burgerparticipatie in zelfbeheer van openbaar groen op buurtniveau.* Utrecht: Universiteit Utrecht.

Prins. R. (2011) *Bewonersinitiatieven, een brug naar de toekomst.* Amersfoort: Gemeente Amersfoort

Rosalie van Dam, Roel During en Irini Salverda. (2008) *Burgers en lanschap deel 2.* Wageningen: Alterra Wageningen UR

Internet

Hans Righart (2011). *Veranderingen in de jaren '60.* Geraadpleegd op 8 maart 2013, van http://kunst-en-cultuur.infonu.nl/geschiedenis/72635-veranderingen-in-de-jaren-60.html

Stads werken (2008) *Groen moet je doen!* Geraadpleegd op: 5 maart 2013, van http://www.utrecht.nl/smartsite.dws?id=247180

Gemeente Rotterdam (2011) *Bewonersinitiatieven naar buurt en wijkniveau.* Geraadpleegd op: 11 maart 2013, van http://www.rotterdam.nl/bewonersinitiatievennaarbuurtenwijkniveau

Stichting PakAaan. Geraadpleegd op 11 maart 2013, van http://www.pakaan.net/

Libertas Leiden. *Zakgeldburau2work4*. Geraadpleegd op 11 maart 2013, van http://www.zakgeldbureau2work4.nl/

Gemeente Vlissingen. *Servicebus.* Geraadpleegd op 8 maart 2013, van http://www.vlissingen.nl/Wonen-milieu-1/Wonen-milieu/Service-Team.htm

Gemeente Vlissingen. *Burgerschouw.* Geraadpleegd op 8 maart 2013, van http://www.vlissingen.nl/Wonen-milieu-1/Wonen-milieu/Woonkernen/Burgerschouw.htm

Gemeente Renkum. *Buurtactief cheque.* Geraadpleegd op 8 maart 2013, van http://www.renkum.nl/renkum/Wonen-Leven/Leefbaarheid-veiligheid/Buurt-Actief-Cheque?waxtrapp=lvjueFsHsOlCjTLMGR

Buitenspeeldag. Geraadpleegd op 8 maart 2013, van http://www.buitenspeeldag.nl/

Gemeente Utrecht. *Groen moet je doen!* Geraadpleegd op 14-03-2013, van http://www.utrecht.nl/smartsite.dws?id=255858

Extendlimits. *Prelude tot participatie.* Geraadpleegd op 5-03-2013, van http://www.extendlimits.nl/trends/trend/prelude_van_participatie

Extendlimits. *Power to the people.* Geraadpleegd op 5-03-2013, van http://www.extendlimits.nl/trends/trend/power_to_the_people

Extendlimits. *Mobile society.* Geraadpleegd op 6-03-2013, van http://www.extendlimits.nl/trends/trend/mobile_society

Rijnlandmodel. *Verharding en individualisering samenleving.* Geraadpleegd op 8-03-2013, van http://www.rijnlandmodel.nl/bijdragen/individualisering_verharding.htm

Bijlagen

Bijlage 1 Interview gemeente Amersfoort **71**
Bijlage 2 Interview gemeente Utrecht **73**
Bijlage 3 Interview gemeente Duiven **77**
Bijlage 4 Interview gemeente Ubbergen **79**
Bijlage 5 Interview Manager afdeling Openbare Ruimte **83**
Bijlage 6 Interview Wijkcoördinatoren **85**
Bijlage 7 Interview Wethouder **87**
Bijlage 8 Interview lid bewonerscomité Ubbergen **89**

Bijlage:1 Interview gemeente Amersfoort

Datum: 12-03-2013 Plaats: Amersfoort

Geïnterviewde: Dhr. A. Wopereis, Adviseur Beheer Openbare Ruimte

Hoe is het van de grond gekomen (hoe initiatief ontstaan)?

Initiatieven komen vanuit de burger.

Wat wilde men bereiken? (was er een gezamenlijk doel)

Versterken sociale cohesie, er was minder budget en het tegen gaan van verloedering.

Op welk gebied (type groen en dergelijke) past men het toe?

Spelen, plantenbakken en plantsoenen.

Wat is er voor ontwikkeld? (bijv. draaiboek, stappenplan of menukaart)

Niks voor ontwikkelt. Moet er gewoon mee beginnen en zien hoe het loopt.

Hoe betrekt men de burger erbij?

Komen naar de gemeente toe of via klankbordgroepen.

Wat bindt de bewoners met elkaar? (vereniging of gewoon individueel)

Over het algemeen zijn het mensen die bij elkaar in de straat wonen.

Zijn er andere partijen bij betrokken? (bijv. winkeliers, bedrijven)

Winkeliersvereniging, zij willen graag hun winkelstraat opfleuren.

Wat zijn kansen/bedreigingen?

Kans: Continuïteit.

Bedreiging: Motivatie verdwijnt.

Wat maakt het tot een succes?

Wanneer mensen enthousiast zijn en daardoor ook anderen enthousiast maken.

Wat levert het op?

Versterkt sociale cohesie en levert ook goodwill op bij de burger ten aanzien van de gemeente.

Hoe verloopt de communicatie richting burgers?

Via weekbladen, gemeentelijke website, twitter, brieven, verenigingen. Zo uitgebreid mogelijk.

Hoe zit het met de tevredenheid van burgers?

Tevredenheid burgers wordt niet gepeild. Maar betrokkenen zijn wel gemotiveerd.

Hoe houdt men de burger betrokken en enthousiast?

Het is lastig andere mensen te betrekken, het is veelal een vaste groep. Voor de vrijwilligers wordt er een BBQ gehouden. Verder is snel handelen belangrijk en weinig regels. Regels schrikt mensen vaak af om ergens mee te beginnen.

Hoe houdt men controle?

Wijkbeheerder houdt toezicht.

Op welke manier worden betrokkenen (burgers) aan afspraken gehouden?

Door middel van zelfbeheercontracten.

Wat als men er naar een aantal jaar mee wil stoppen?

Is lastig, maar kan wel gewoon. De groenvakken moeten dan wel weer omgevormd worden door de gemeente, naar het standaard beheerniveau.

Heeft invoering op financieel gebied nog voordelen, of kost het meer dan het opbrengt?

Financieel geen voordelen.

Wat voor een budget is er voor beschikbaar en hoe wordt daarmee omgegaan? (bijv. vrij te besteden?)

Worden afspraken gemaakt waarvoor het budget gebruikt kan worden. (Er is geen budget genoemd)

Is er intern binnen de ambtelijke organisatie veel extra werk mee? (Op organisatorisch vlak en dergelijke)

Er moet veel geregeld worden en veel naar burgers toe.

Hoe is de rol van bestuurders? (doen zij er zelf nog iets mee?)

Bestuurders worden altijd betrokken. Zij kunnen dan zelf kijken of ze interesse hebben om mee te doen.

Hoe is het ambtelijk georganiseerd? Zijn er bijvoorbeeld nieuwe functies vrijgekomen of bepaalde functies bij bestaande neergelegd?

Alles ligt bij de afdeling stedelijk beheer. Werk komt vooral naast bestaande functies te liggen.

Is er een beloning aan verbonden?

Etentje, faciliteren gemeente en men krijgt er een aantrekkelijkere openbare ruimte voor terug.

Wat is de gouden tip?

Vutters benaderen, omdat zij vaak meer vrije tijd hebben. Verder moet het geen verplichting worden en moeten de acties klein zijn.

Bijlage 2: Interview gemeente Utrecht

Datum: 7-03-2013 Plaats: Utrecht

Geïnterviewde: Mevr. C. Hielkema, medewerker beleid en advies

Hoe is het van de grond gekomen (hoe initiatief ontstaan)?

Uit oogpunt van bezuinigingen, politieke start.

Wat wilde men bereiken? (was er een gezamenlijk doel)

Geld besparen; later is dit doel verdwenen, omdat het weinig besparing opleverde. Momenteel is het vooral voor het vergroten van de sociale betrokkenheid en samenhang.

Op welk gebied (type groen en dergelijke) past men het toe?

Voornamelijk groen, speeltuinen, spetterbadjes en af en toe zwerfvuilacties.

Wat is er voor ontwikkeld? (bijv. draaiboek, stappenplan of menukaart)

Soort beleidsplan opgesteld met daarin alle uitgangspunten.
Communicatie verloopt via website.
Geen stappenplan opgesteld. Er wordt gekeken hoever men mee kan gaan met de ideeën van bewoners.

Hoe betrekt men de burger erbij?

Bewoners komen zelf met initiatief.

Wat bindt de bewoners met elkaar? (vereniging of gewoon individueel)

Stichtingen: grotere zelfbeheer projecten.
Straten: individuele bewoners
Vereniging van eigenaren flats.

Zijn er andere partijen bij betrokken? (bijv. winkeliers, bedrijven)

Woningbouwvereniging.

Wat zijn kansen/bedreigingen?

Kansen:
- Wanneer straten worden heringericht, overleggen met bewoners m.b.t. groen.
  Trend belangstelling voor groen in de stad.

Bedreigingen:
- Continuïteit
  Verhuizen van zogenoemde ‘trekkers’

Wat maakt het tot een succes?

Juiste balans, vertrouwen in bewoners, loslaten als gemeente, niet teveel obstakels

Wat levert het op?

Levert geen kostenbesparing op.
Betere kwaliteit openbare ruimte.
Versterkte sociale cohesie.

Hoe verloopt de communicatie richting burgers?

Via de website van de gemeente en de wijkbureaus.

Hoe zit het met de tevredenheid van burgers?

Er zijn weinig klachten. De mensen die van zelfbeheer gebruik maken doen het meestal al lang. Er is veel vrijheid.

Hoe houdt men de burger betrokken en enthousiast?

Door de burgers aandacht en advies te geven, snel te reageren, een plantjes dag te houden waar bewoners gratis plantgoed op kunnen halen en een zelfbeheerdag te organiseren.

Hoe houdt men controle?

Door middel van opzichters, die zelfbeheerders te benaderen bij verloedering en dergelijke.

Op welke manier worden betrokkenen (burgers) aan afspraken gehouden?

Categorie 1 (bloembakken en boomspiegels):	Geen toestemming en afspraken voor nodig, wel richtlijnen op de website.
Categorie 2 (grotere groenvakken):	Contracten
Categorie 3: (Parken):	Medebeheer overeenkomsten, er zijn wel harde afspraken, beheerplannen, overleg, intensieve samenwerking.

Wat als men er naar een aantal jaar mee wil stoppen?

Het is altijd mogelijk te stoppen. Er wordt wel eerst gekeken of iemand anders het wil overnemen, anders neemt de gemeente het over in het dagelijkse onderhoud.

Heeft invoering op financieel gebied nog voordelen, of kost het meer dan het opbrengt?

Geen financiële voordelen, kost vaak nog meer dan het oplevert.

Wat voor een budget is er voor beschikbaar en hoe wordt daarmee omgegaan? (bijv. vrij te besteden?)

€ 65.000,- ter ondersteuning. Hier kan flexibel mee worden omgegaan. Het is vrij te besteden voor bijv. ondersteuning, gereedschap en plantmateriaal.

Er is tevens een leefbaarheidsbudget voor de wijkbureaus. Deze zijn speciaal bedoeld om de eerste stappen van burgerinitiatieven te ondersteunen.

Is er intern binnen de ambtelijke organisatie veel extra werk mee? (Op organisatorisch vlak en dergelijke)

De ene opzichter heeft er meer werk mee dan de andere, afhankelijk van de initiatieven. Soms zijn er ook activiteiten in het weekend waar men dan bij aanwezig dient te zijn. Het zijn over het algemeen leuke activiteiten, waardoor men er geen moeite mee heeft er in het weekend bij te moeten zijn.

Hoe is de rol van bestuurders? (doen zij er zelf nog iets mee?)

De bestuurders zouden het zelfbeheer graag willen verdubbelen. De wethouder wisselt nog wel eens van gedachte. Deze ambitie van de bestuurders heeft alleen nog niks opgeleverd. De wethouder is wel eens eenmalig aanwezig geweest bij een boomspiegel actie. Verder heeft deze geen echte rol.

Hoe is het ambtelijk georganiseerd? Zijn er bijvoorbeeld nieuwe functies vrijgekomen of bepaalde functies bij bestaande neergelegd?

Er zijn geen nieuwe functies bijgekomen. De organisatie houdt wel rekening met de initiatieven en is er op ingespeeld. De wijkopzichters zijn het meest betrokken met de burgerinitiatieven.
Verder is de afdeling natuur en milieu, communicatie en stafbureau erbij betrokken.

Is er een beloning aan verbonden?

Er is geen echte beloning aan verbonden. Betrokken worden wel in alles ondersteund en gefaciliteerd. Zelfbeheerders komen wel altijd het eerst in aanmerking bij leuke dingen.

Wat is de gouden tip?

Het initiatief moet echt bij de burgers worden gelaten. De gemeente moet vooral informeren en de positieve kanten laten zien. Verder dienen er weinig drempels te zijn, een open blik en moet men meedenken.

Bijlage 3: Interview gemeente Duiven

Datum: 11-03-2013 Plaats: Velp

Geïnterviewde: Dhr. H. Aalders, Beleidsmedewerker Groen, Natuur en Landschap

Hoe is het van de grond gekomen (hoe initiatief ontstaan)?

Vanuit het college. Daar was een behoefte aan meer participeren.

Wat wilde men bereiken? (was er een gezamenlijk doel)

Men wilde de sociale betrokkenheid bij de leefomgeving vergroten.

Op welk gebied (type groen en dergelijke) past men het toe?

Voornamelijk op groen gebied (plantvakken). Vanuit de burger het oprichten van een buurtraad en dergelijke.

Wat is er voor ontwikkeld? (bijv. draaiboek, stappenplan of menukaart)

Er zijn randvoorwaarden opgesteld.
De overdracht van het beheer van gemeente naar burger vindt plaats met een nulmeting. Burgers krijgen dan geen achterstallig onderhoud om mee te starten, maar een schoon opgeleverd plantsoen.

Hoe betrekt men de burger erbij?

Via krant en gemeentelijke website. Verder worden mensen bij renovatieplannen betrokken.

Wat bindt de bewoners met elkaar? (vereniging of gewoon individueel)

Meestal zijn het mensen die bij elkaar in de straat wonen en elkaar opzoeken.

Zijn er andere partijen bij betrokken? (bijv. winkeliers, bedrijven)

Geen andere partijen bij betrokken. Er is in het verleden wel geprobeerd om bedrijven rotondes te laten adopteren. Maar hier was weinig animo voor. Dit vond net plaats voor de economische crisis, wat een aanleiding voor de lage animo zou kunnen zijn.

Wat zijn kansen/bedreigingen?

Kansen: Mensen betrokken maken en het groene vakgebied promoten.

Bedreigingen: Negatieve bewoners in een buurt.

Wat maakt het tot een succes?

De mensen zelf. Enthousiaste burgers.

Wat levert het op?

Levert draagkracht en betrokkenheid op.

Hoe verloopt de communicatie richting burgers?

Per brief. In de toekomst wil men graag ook per mail.

Hoe zit het met de tevredenheid van burgers?

Zijn tevreden. Hier is in het verleden een onderzoek naar gedaan in de gemeente door aantal studenten van de HAN (Hogeschool Arnhem en Nijmegen).

Hoe houdt men de burger betrokken en enthousiast?

Contact momenten, complimenten geven, snel resultaat en het laagdrempelig te houden.

Hoe houdt men controle?

Overlegmomenten met betrokkenen en aannemers laten controleren wanneer zij met de reguliere onderhoudswerkzaamheden in de gemeente bezig zijn.

Op welke manier worden betrokkenen (burgers) aan afspraken gehouden?

Er wordt een soort bevestiging van de afspraken ondertekend (brief). Geen echt contract.

Wat als men er naar een aantal jaar mee wil stoppen?

Kan gewoon stoppen. Wordt wel overlegd wat er met het groen gebeurd, of het bijvoorbeeld wordt omgevormd naar standaard beheerniveau.

Heeft invoering op financieel gebied nog voordelen, of kost het meer dan het opbrengt?

Het kost meer dan het oplevert.

Wat voor een budget is er voor beschikbaar en hoe wordt daarmee omgegaan? (bijv. vrij te besteden?)

€ 10.000,- voor plantmateriaal en dergelijke (ondersteuning). Is verder vrij te besteden.

Is er intern binnen de ambtelijke organisatie veel extra werk mee? (Op organisatorisch vlak en dergelijke)

Vrij veel extra werk mee, veel regelen en dergelijke.

Hoe is de rol van bestuurders? (doen zij er zelf nog iets mee?)

Kijken wel eens bij acties.

Hoe is het ambtelijk georganiseerd? Zijn er bijvoorbeeld nieuwe functies vrijgekomen of bepaalde functies bij bestaande neergelegd?

Geen andere functies bijgekomen. Werk komt naast bestaande functies.

Is er een beloning aan verbonden?

Soms worden er bloembollen uitgedeeld, die men dan kan planten.

Wat is de gouden tip?

Gevoel krijgen in welke wijken het enthousiasme zit, kansen zien en burgers vooral de ruimte geven.

Bijlage 4: Interview gemeente Ubbergen

Datum: 13-03-2013 Plaats: Ubbergen

Geïnterviewde: Dhr. F. Hatzman, Samenlevingsopbouw en projecten

Hoe is het van de grond gekomen (hoe initiatief ontstaan)?

Er was een plan voor de nieuwbouw van woningen. De toekomstige bewoners vroegen zich af waar hun kinderen zouden kunnen spelen. Hiermee stapten zij naar de wethouder.

Wat wilde men bereiken? (was er een gezamenlijk doel)

Men wilde speelruimte voor de kinderen.

Op welk gebied (type groen en dergelijke) past men het toe?

Gebruiksgroen, speelaanleidingen, water, natuurlijk spelen (geen speeltoestellen).
De locaties vormen een verblijfsplek; men kan er picknicken, ruimte voor buurtactiviteiten, natuurontwikkeling, beleeftuin (struintuin).

Wat is er voor ontwikkeld? (bijv. draaiboek, stappenplan of menukaart)

Afstudeerder van Hogeschool Van Hall Larestein heeft een onderhoudskalender opgesteld en in een document vastgelegd wat de gemeente doet en wat de burger.

Het project van de struintuin is opgesplitst in een aantal fases. Voor elke fase is een PVA opgesteld.

Verder is men ook gaan kijken bij referentielocaties.

Hoe betrekt men de burger erbij?

Men betrekt de burger er niet bij, maar laat het echt vanuit de burger komen.

Wat bindt de bewoners met elkaar? (vereniging of gewoon individueel)

Voornamelijk individuele bewoners. Soms kent men elkaar wel doordat de kinderen bij elkaar op school zitten.

Zijn er andere partijen bij betrokken? (bijv. winkeliers, bedrijven)

School, sponsoring door plaatselijke supermarkt en wordt er geld aangevraagd bij verscheidene fondsen als; Jantje Beton en dergelijke.

Wat zijn kansen/bedreigingen?

Kans: Delen verantwoordelijkheid, men moet het gaan zien als een ‘eigen’ stukje. Verbeterd gezondheid en sociale contacten.

Bedreiging: Minder vrijwilligers. Men moet blijven stimuleren en complimenteren.

Wat maakt het tot een succes?

Betrokken stimuleren en enthousiasmeren, uitdagend werk, goed overleggen wat taken gemeente zijn en wat van de burger. Men is samen verantwoordelijk voor problemen.

Wat levert het op?

Sociale betrokkenheid en een aantrekkelijke openbare buitenruimte.

Hoe verloopt de communicatie richting burgers?

Mail, brieven, mondeling, telefonisch, bezoeken vergaderingen, betrokkenen hebben eigen website, posters en een mededelingenbord.

Hoe zit het met de tevredenheid van burgers?

Zijn tevreden. Positieve reacties. Men ziet het echt als hun eigen gezamenlijk stukje.

Hoe houdt men de burger betrokken en enthousiast?

Niet teveel mee bemoeien als gemeente, faciliteren en gemeente ambtenaren helpen regelmatig 'gewoon' mee tijdens acties.

Hoe houdt men controle?

Burger houdt zelf controle (sociale controle). Wanneer er dingen zijn dan overlegd men met de betrokkenen.

Op welke manier worden betrokkenen (burgers) aan afspraken gehouden?

Sociale controle. Men moet er meer opletten dat je als gemeente afspraken na komt.

Wat als men er naar een aantal jaar mee wil stoppen?

Dan wordt het teruggebracht naar oorspronkelijke staat. Maar men gelooft dat dit niet snel zal gebeuren.

Heeft invoering op financieel gebied nog voordelen, of kost het meer dan het opbrengt?

Niet echt voordelen op financieel gebied. Moet als gemeente investeren in het versterken van de sociale cohesie.

Wat voor een budget is er voor beschikbaar en hoe wordt daarmee omgegaan? (bijv. vrij te besteden?)

Er is een speciale subsidieregeling. Er is een budget van ongeveer €750,- voor organisatie kosten. Men kan het bijvoorbeeld besteden aan het kopen van een volleybalnet, koffie/thee of gereedschap. Verder is er ook een bedrag voor de beheerkosten. Het bedrag wist men zo niet.

Snoeiafval wordt gratis door de gemeente afgevoerd.

Is er intern binnen de ambtelijke organisatie veel extra werk mee? (Op organisatorisch vlak en dergelijke)

Bij realiseren is er veel extra werk.

Hoe is de rol van bestuurders? (doen zij er zelf nog iets mee?)

Wethouder is betrokken. Regelmatig aanwezig bij een overleg bij bewoners en komt langs wanneer er activiteiten zijn.

Hoe is het ambtelijk georganiseerd? Zijn er bijvoorbeeld nieuwe functies vrijgekomen of bepaalde functies bij bestaande neergelegd?

Eerst is er iemand ingehuurd speciaal voor het opstarten van deze initiatieven.

Is er een beloning aan verbonden?

Momenteel niet, maar zou wel handig zijn. Men is meer bezig om het voor betrokkenen zo makkelijk mogelijk te maken.

Wat is de gouden tip?

Vooral ervan uitgaan dat bewoners veel zelf kunnen regelen, men moet de ruimte krijgen. Verder is het geven en nemen en moet men als gemeente begrip tonen.

Bijlage 5: Interview manager afdeling Openbare Ruimte Beuningen

Datum: 21-03-2013 Plaats: Beuningen

Geïnterviewde: Dhr. J. Hanegraaf

Welk doel heeft de afdeling Openbare Ruimte met burgerinitiatieven? En wanneer is het een succes?

Het doel is de zelfredzaamheid en betrokkenheid van de burger bij de leefomgeving te vergroten, de sociale cohesie te versterken en eventueel de kwaliteit van de buitenruimte te verhogen.

Invoering is een echt succes wanneer er zoveel initiatieven zijn dat men initiatieven af moet gaan wijzen, omdat er bijvoorbeeld geen middelen voor zijn.

Wat is de aanleiding voor burgerinitiatieven?

De aanleiding voor burgerinitiatieven is de bezuinigingen op onder andere het groenbeheer en tevens het versterken van de sociale cohesie.

Is de 'invoering van burgerinitiatieven' een officieel project? Leeft het al in de organisatie?

Het is een officieel project. Er is hier al een collegevoorstel voor ingediend. Het leeft alleen nog niet echt in de organisatie, maar men is wel positief. Het project staat eigenlijk nog in de kinderschoenen. Vanaf de vastgestelde bezuinigingen in november 2012 is het een echt item geworden. Men is al wel enige jaren met participatie bezig en wil door middel van de initiatieven hier op voortborduren. Er zijn in het verleden al wel initiatieven geweest maar men wil het nu veel bewuster aan gaan pakken.
Beheerders stellen al wel voorwaarden op bijvoorbeeld het gebied van veiligheid. Zo kan men de burger niet allerlei soorten werkzaamheden laten doen, omdat er gevaarlijke machines aan te pas kunnen komen. Tevens ontbreekt het veelal ook aan de nodige kennis m.b.t. snoeien en dergelijke. Men zou dan bijvoorbeeld een medewerker van de buitendienst een groepje burgers kunnen laten begeleiden tijdens snoeiwerkzaamheden.

Hoe ziet u de invoering voor u?

Er is al geprobeerd buurtverenigingen te betrekken, maar dit heeft geen resultaat opgeleverd. Men zou burgers in zijn algemeenheid kunnen proberen op te roepen, dat er de mogelijkheid is om met initiatieven te komen.
Mogelijk kunnen burgers elkaar ook inspireren. Wanneer men bewoners bezig ziet, kan dit leiden tot een sneeuwbaleffect.
Op de website van bijvoorbeeld de gemeente zouden burgers initiatieven kunnen plaatsen en ervaringen uit kunnen wisselen. Hier maakt de gemeente Nijmegen momenteel ook gebruik van.

Denkt u dat het makkelijk en snel te realiseren is?

Het is niet makkelijk te realiseren. Als gemeente zijnde zal men moeten proberen los te laten. De rollen veranderen. De burger zal met de initiatieven komen en de gemeente krijgt een meer ondersteunende rol. Het zou erg fijn zijn wanneer de initiatieven zo duurzaam mogelijk zijn. Niet dat het initiatieven voor een korte periode zijn, maar dat deze vele jaren instant blijven.

Welke kansen zijn er?

Kansen zijn om bewoners te betrekken bij de leefomgeving, verantwoordelijkheid te geven en zorg te dragen voor een prettige leefomgeving.

Wat kunnen belemmerende factoren zijn?

Belemmerende factoren kunnen zijn; geen zin en er geen gevoel bij hebben.

Aan wat voor een initiatieven denkt u?

Nog geen echt idee, zolang het maar echt vanuit de burgers zelf komt.

Komen de taken naast al bestaande functies te liggen? Wie is verantwoordelijk? En welke functies zijn betrokken?

Het is een onderdeel van de wijkcoördinatoren. Het is de bedoeling dat deze minder belast worden met klachten. Dit zou de buitendienst meer op zich kunnen gaan nemen. De wijkcoördinatoren zijn degene die met de initiatieven belast zijn. Zij vormen als het ware het centrale punt en beoordelen het initiatief. Zij schakelen dan weer andere medewerkers van de afdeling Openbare Ruimte in als; beleidsmedewerkers, buitendienst, beheerders en ontwerper.

Wordt de ambtelijke organisatie erop ingericht?

Ja deze wordt erop ingericht.

Welke andere afdelingen zijn betrokken bij het project?

Dat zijn voornamelijk de afdelingen communicatie en sociale zaken.

Wat is de rol van de gemeente?

De gemeente heeft een ondersteunende rol.

Komt er een budget voor de initiatieven beschikbaar?

Momenteel is er een budget van € 9000,00,- vastgesteld voor de bewoners. Daarnaast komen nog de uren van de medewerkers van de gemeente.
Wanneer nodig zou het budget eventueel kunnen worden verhoogd.

Bijlage 6: Interview wijkcoördinatoren Beuningen

Datum: 20-03-2013 Plaats: Beuningen

Geïnterviewde: Dhr. S. Orie en dhr. T. Willemse

Wat is het doel van de invoering?

Versterken van de sociale cohesie, het laten afnemen van klachten en het verhogen van de kwaliteit van de openbare ruimte.

Hoe zien jullie invoering voor je?

Men kan artikels in de krant zetten over waar men mee bezig is of via sociale media burgers proberen actief te maken. Het is lastig om een goede manier te vinden burgers met initiatieven te laten komen. Moet je hier bijvoorbeeld helemaal niks aan doen en het echt helemaal vanuit de burger laten komen of moet je de burger proberen te stimuleren.

Aan welke vormen denken jullie?

Bijvoorbeeld kroos verwijderen, onderhoud plantsoenen, zwerfvuil verwijderen. Verder nog geen specifieke ideeën.

Wat is/wordt jullie rol erin?

De wijkcoördinatoren vormen het aanspreekpunt van de gemeente m.b.t. burgerinitiatieven en zijn hier ook verantwoordelijk voor. Zij beoordelen de initiatieven en schakelen dan weer andere medewerkers van de afdeling Openbare Ruimte in als; beleidsmedewerkers, buitendienst, beheerders en ontwerper.

Hebben jullie ‘ruimte’ om taken erbij te krijgen?

Momenteel wordt er geprobeerd om klachten door te spelen naar de buitendienst, zodat de wijk coördinatoren hier minder mee belast worden. Hierdoor is het de bedoeling dat er meer ruimte vrij komt voor de burgerinitiatieven.

Wat zijn jullie ervaringen tot nog toe?

Er is geprobeerd buurtverenigingen te benaderen m.b.t. initiatieven, hier is eigenlijk geen echte respons op gekomen.
Momenteel loopt er wel een initiatief voor het verwijderen van kroos in een vijver. Dit werkt goed, alleen is het momenteel even afwachten hoe het in de toekomst gaat. Een belangrijke ‘trekker’ van het initiatief is namelijk verhuisd. Het is daarom afwachten of iemand dit stokje over neemt.

Is er een budget beschikbaar?

Momenteel is er een budget van zo’n € 9000,00,- vastgesteld voor de bewoners. Hiernaast komen nog de uren van de medewerkers van de gemeente.

Bijlage 7: Interview wethouder Beuningen

Datum: 28-03-2013 Plaats: Beuningen

Geïnterviewde: Dhr. H. Plaizier

Wat willen jullie bestuurlijk met het momenteel lopende project; 'de gemeente en u' bereiken? Wat is de aanleiding geweest?

Proberen te bereiken om als ambtenaren midden in de samenleving komen te staan. De afstand tussen de ambtelijke organisatie en de burgers moet kleiner worden. Het moet laagdrempeliger.

Het is voortgekomen uit de nieuwjaarsrede.

Heeft het project 'de gemeente en u' een relatie met het project 'burgerinitiatieven' van de afdeling Openbare Ruimte? Is er afstemming geweest?

De projecten hebben een relatie (meer in communicatie traject), maar er heeft geen echte afstemming plaatsgevonden. Er wordt allebei gekeken hoe men de burger kan inzetten in onder andere het vergroten van de sociale cohesie.
Met het project 'gemeente en u' wordt geprobeerd het andere project een extra boost te geven.

Wat heeft de 'gemeente en u' tot nu toe opgeleverd?

Het heeft een bijeenkomst in Weurt opgeleverd. Er zullen nog bijeenkomsten in Winssen, Ewijk en Beuningen plaatsvinden. De bijeenkomst in Weurt heeft positieve ervaringen opgeleverd! Het was niet zo dat men alleen maar met klachten kwam. Men ging de dialoog aan.

Wat gebeurt er met de ideeën? Bent u niet bang dingen bij de burger los te maken, wat vervolgens niet te realiseren blijkt?

Ideeën worden verzameld en leveren naar verwachting input op. Er worden geen verwachtingen gewekt bij de mensen. Dit wordt duidelijk aangegeven.

Wat heeft men de burger te bieden?

Men biedt de burger een kans om met het B&W te praten. De afstand tussen burger en gemeente proberen te verkleinen.

Is er een vervolgplan?

Eerst worden de vier bijeenkomsten gehouden. Daarna wordt er gekeken naar een vervolg voor bijvoorbeeld het najaar. Is lastig omdat de verkiezingen er ook weer aankomen.

Bent u bekent met het project 'burgerinitiatieven'? Hoe kijk u hier als bestuurder tegenaan?

Staat er positief tegenover. Wordt de drempel tussen ambtelijke organisatie en burger verkleind.

Welke (bestuurlijke) ontwikkelingen hebben een relatie met het project 'burgerinitiatieven'?

Deregulering. Men wil meer aan de burgeroverlaten en dichter als ambtenaar zijnde bij de burger komen te staan. Er dient meer wederzijds begrip te ontstaan.

Wat zijn bestuurlijke wensen t.a.v. burgerinitiatieven? Wanneer is het een succes?

Een wens is dat mensen minder snel naar de gemeente bellen met onder andere klachten. Burgers zullen meer zelf moeten proberen te gaan oplossen. Men moet inzien dat de gemeente niet alles kan en dat er een grens is tussen willen en kunnen.
Verder wil men graag de sociale cohesie verhogen. Dit zou er mogelijk op de langere termijn voor kunnen zorgen dat ook sociale problemen afnemen.

Het project is al een succes! De eerste reacties van onder andere de burgers zijn positief en het idee om met het project te starten was al een positief iets. Het is al een succes dat men er mee gestart is.

In hoeverre moet de gemeente zelf actief burgerinitiatieven 'opzoeken'? of moet dit uit de samenleving ontstaan?

De buitendienst pakt dit zelf al steeds meer op. De gemeente moet vooral aanjagen en begeleiden.

Zijn er bestuurlijke factoren die het project 'burgerinitiatieven' positief of negatief beïnvloeden?

Het benoemen, benaderen en omarmen van deze zaken door het B&W beïnvloeden het project op een positieve manier. Het B&W heeft een echte PR functie.

Wilt u zich als wethouder actief betrekken bij mogelijke initiatieven? Wat is uw rol daarin?

Wilt zich er actief in betrekken. Blijven volgen en enthousiasmeren van onder andere ambtenaren en burgers. Het aanwezig zijn bij activiteiten hoort daar ook bij. Dit hoort erbij om dichter bij de burger te komen staan.

Komt er een budget voor de initiatieven beschikbaar? Verwacht u dat de raad hiervoor extra financiële middelen beschikbaar stelt?

Momenteel is er al een budget beschikbaar van € 9000,00,-. Hiernaast komen nog de uren die men er als medewerkers insteekt. Er is altijd een mogelijkheid om te kijken naar oplossingen en mogelijkheden wanneer er te weinig middelen beschikbaar zijn.

Bijlage 8: Interview lid bewonerscomité gemeente Ubbergen

Datum: 06-05-2013 Plaats: Ubbergen

Geïnterviewde: Penningmeester

Bent u tevreden met het verloop van de invoering van het burgerinitiatief?

Zeer tevreden.

Zijn de meeste betrokkenen positief?

Betrokkenen zijn positief. Er zijn altijd wel mensen in een buurt/wijk die dat niet zijn.

Hoe vaak komt u samen?

Er zijn 8 werk zaterdagen in het jaar. Het bewonerscomité (soort bestuur van de initiatief groep) komt een week voor iedere werk zaterdag bij elkaar om te overleggen en zaken te regelen.
Deze werk zaterdagen worden door middel van spandoeken, aanplak op prikbord en artikel in regionaal weekblad kenbaar gemaakt.
In de zomer wordt er tevens altijd een midzomernacht georganiseerd voor de kinderen.

Hoeveel bewoners zijn er actief?

Het comité bestaat uit 6 personen. De samenstelling van het comité is erg divers. Ieder heeft zijn of haar specialismen. Tijdens de werk zaterdagen varieert de groep van zo'n 20 tot wel 100 personen. De leeftijd varieert van jong tot oud.

Hoe kijkt u terug op het proces van totstandkoming van het initiatief?

Het proces van de totstandkoming is goed verlopen. Alleen proces kan nog wel eens stroperig verlopen, maar dit is veelal kenmerkend bij ambtelijke organisaties. Er zijn dan veel personen bij betrokken, waardoor het wat langer kan duren voordat iets door de organisatie heen is.
Verder had de toplaag van de bodem wat voedselrijker mogen zijn. Dit zou de kwaliteit van de beplanting ten goede zijn gekomen.

Wat zijn positieve aspecten van de invoering?

Er wordt bewustwording gecreëerd bij de burgers.

Wat zijn negatieve aspecten van de invoering?

De basis moet goed zijn.

Waar moet men rekening mee houden tijdens de invoering? (Eventuele aandachtspunten)

Men moet vooral realistisch zijn en rekening houden met wat de burger kan.

Wat zijn eventuele verbeterpunten?

Niet van toepassing.

Hoe verloopt de samenwerking met de gemeente?

De samenwerking verloopt prima. Gemeente biedt ondersteuning en wethouder is regelmatig aanwezig bij activiteiten.

Waarom heeft u deze rol opgepakt?

Kwam nieuw in de wijk te wonen. Wilde graag aansluiting zoeken bij de buurt en sociale contacten versterken. Bewoners in de wijk hebben vaak een volle agenda met o.a. werken, sporten en de kinderen. Men ziet elkaar hoofdzakelijk in het voorbijgaan. Door de activiteiten wordt de sociale cohesie versterkt en leert men elkaar beter kennen. Wil hier graag een bijdrage aanleveren.

Hoe kijkt u tegen de continuïteit aan van dit project? Hoe ziet u de toekomst van dit project?

Het hangt helemaal af van de betrokkenheid van de bewoners. Men zal de bewoners moeten blijven enthousiasmeren. Tevens zal men er gevoel voor moeten hebben en zal het bewoners comité divers dienen te zijn.

Is er voldoende nieuwe aanwas/doorstroming in betrokken bewoners?

Er is voldoende nieuwe aanwas. De activiteiten zullen wel aantrekkelijk moeten zijn en mensen moeten getriggert worden door bijv. het publiceren van successen.

Welke tips wilt u meegeven en dan vooral voor de gemeente om het tot een succes te maken?

Zorgen voor een goede basis en oplevering.